

Časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu

1/2000

Rozmer

cena 29,- Sk

V okovách
konca sveta

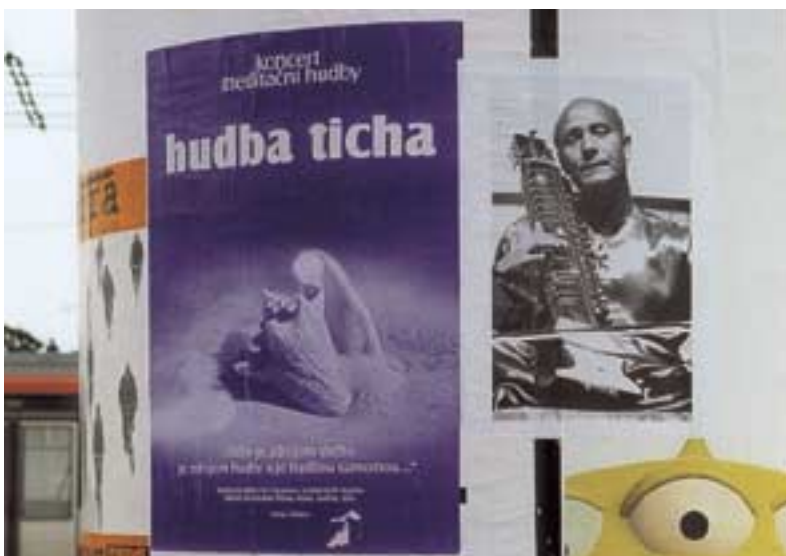
Temný tieň
biotroniky

Hľadanie
v mútnych
vodách

Na bratislavských uliciach bežne vídať stúpcov hnutia Hare Krišna ako okoloídúcim ponúkajú svoju kultovú literatúru

Prívržencom guru Šrí Činmoja by určite nemala uniknúť „cena“ za ich aktívnu výlepovú propagáciu

O podobné prejavy sympatizantov Bhagwana Šrí Rajneeha (Osha) a iných guru nie je už ani na našich sídliskách núdza Fotografie na obálke: B. RAKOVSKÝ

Fototéma: Na ulici

Dobrá fotografia má svoje čaro a výpovednú silu. Často dokáže vyjadriť to, čo sa nedá vyjadriť slovami. Zachytáva síce iba okamih, avšak okamih, ktorý vytvára priestor pre ďalšie hlboké úvahy. Ak máte fotografie súvisiace s tematickým zameraním nášho časopisu, budeme radi, ak nám ich pošlete. Najlepšie z nich uverejníme a odmeníme. (Treba uviesť krátky text k fotografii, autora a jeho presnú adresu.) Jednotlivých minútém, ktoré život ponúka, je veľa, nápadom sa medze nekladú. Téma tohto čísla je prozaická – ulica.

Rozmer

– časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu

Vychádza štvrtročne

Vydavateľ: Ekumenická spoločnosť pre štúdium siekt pri Ekumenickej rade cirkví v SR

Šéfredaktor: Mgr. Boris Rakovský

Grafický redaktor: Mgr. Gabriel Martinický

Jazyková redaktorka: PhDr. Alžbeta Mráková

Adresa redakcie: Palisády 48, 811 06 Bratislava 1

Tel./fax: 07/544 33 235

e-mail: erc@gtsi.sk

Objednávky predplatného prijíma redakcia

Tlač: LÚČ – vydavateľské družstvo

Kozičova 2, 841 10 Bratislava – Devín

Registračné číslo: MK SR 1754/97

ISSN: 1335-2660

Uzavierka čísla: 15. marca 2000

Cena: 29,- Sk

Nevyžiadané rukopisy a fotografie nevraciam. Akákoľvek reprodukcia uverejnených príspevkov je možná iba so súhlasom redakcie. Za obsah a formu inzercie zodpovedá inzerent.

Predplatné Rozmeru

Predplatné časopisu Rozmer stojí na rok 2000 (4 čísla) 136,- Sk vrátane poštovného a balného. Ten, kto si chce objednať aj staršie čísla z rokov 1998 a 1999 zaplatí za každé číslo 25,- Sk + poštovné. Redakcia plánuje zriadiť svoju internetovskú stránku, odkiaľ si budete môcť vypredané čísla nahráť na svoje PC. Ak sa nám tento zámer podarí zrealizovať, budeme vás včas o tom podrobnejšie informovať.

Obsah

2 Víťazstvo je isté

Biblické slovo

Z domova a zo sveta

Report (ďalej str. 5 a 26)

3 V okovách konca sveta

Rozhovor s doc. ThDr. T. Novotným

6 Temný tieň biotroniky

8 Bludné náuky

vrcholného stredoveku

Mil'niky dvoch tisícročí

9 Vysnívaný svet v hladine alfa

Alternatívna medicína (5)

12 Budeme svedkami konca sveta?

Polemika

13 Sekty v Rusku (3)

15 Psychické problémy

ex-členov siekt

17 Centrá S - CPoNS

19 Hľadanie v mútnych vodách (1)

Svedectvá

21 Kresťanstvo a hinduizmus

26 Recenzie

28 Rozmer 1998 - 1999

Editorial

A predsa sa krúti! Hoci tento historický výrok známeho talianskeho stredovekého fyzika Galilea Galileiho bol vyrieknutý v inej súvislosti, ani dnes nestratil svoju aktuálnosť. Mnohé hlasy, ktoré „prorokovali“ zánik našej Modrej planéty, i tentoraz (po kolkýkrát už?) zostali nevypočuté. Koniec sveta nenaštal a tak si myslím, že podobne, ako sa prijímajú stávky na dostihoch či od tipujúcich v rôznych stávkových kanceláriách, dožijeme sa ešte i my toho, že ľudia budú tipovať dátum konca sveta...

Tejto téme sú v čísle venované dva samostatné príspevky, preto vašu pozornosť obrátim na problém o čosi reálnejší. Ak by sme mali jedným slovom charakterizovať dnešný svet, mohli by sme bez váhania použiť slovo „dynamický“. Niekedy sa mi zdá, že žijeme veľmi rýchlo. Mobilné telefóny, internet, káblová či satelitná televízia, to všetko nás núti prijímať záplavu informácií oveľa rýchlejšie, ako to bolo v minulosti. Avšak možno ani vám nie je vzdialený pocit, že okrem svojich povinností, rodiny a malého hlúčiku priateľov už nemáte síl vnímať nič, čo stojí za hranicou tohto vášho súkromného sveta. Možno si poviete, že je to normálne, v takých časoch predsa žijeme. Ale nie je naša všeobecná nevšimavosť a anonymita, ktorá vládne na uliciach, dôvodom, prečo sa ľudia uchýľujú do siekt?

Paradoxom však je, že vstúpia do sveta, ktorý, aj keď je navonok priateľský až očarujúci, je ešte väčšmi uzavretý. Ľudia, čo žijú v sektách, ako keby mali na očiach okuliare, ktorými na všetko hľadajú cez prizmu ideológie. Okolité udalosti hodnotia podľa toho, či sú, alebo nie sú voči ich skupine v opozícii. Inak povedané, či to zodpovedá predstavám ich vodcu, alebo im to odporuje. Permanentne sú títo ľudia v akomsi obrannom postavení. Pokiaľ nás vo vzťahu k živšiemu vnímaniu nášho okolia limituje práca či rodina, teda v podstate niečo pozitívne (aj keď všetkého veľa škodí), bariérou pre ľudí angažujúcich sa v sektách je práve ich antagonistický pohľad na svet, a tým aj na ľudí, s ktorými prichádzajú do styku. Je to smutné, zvlášť keď si uvedomíme, že členovia siekt v sebe vlastne dobrovoľne stavajú hrubé múry väzenia. Kľúč od jeho brány, ktorý odhadzujú kdesi do nenávratna, je potom veľmi ťažké znova nájsť...

Na záver mi dovoľte vyjadriť nádej, že náš časopis aj počas tohto roku bude vašim vítaným spoločníkom, a že - i vďaka článkom, ktoré nám posielate - bude stále hodnotnejší a názorovo bohatší. O to sa chceme úprimne usilovať.

Boris Rakovský

BORIS RAKOVSKÝ
šéfredaktor

Vítazstvo je isté

„Duch však výslovne hovorí, že v posledných časoch odpadnú niektorí od viery a budú sa pridávať bludných duchov a náuk démonov pre pokrytectvo luhárov, ktorých svedomie má na sebe vypálený bilag. Títo ľudia zabraňujú vstupovať do manželstva, prikazujú zdržiavať sa pokrmov, ktoré Boh predsa stvoril, aby ich s vďakyzdaním prijímali tí, čo veria a poznajú pravdu. Lebo všetko, čo Boh stvoril, je dobré a nič nie je na zavrnutie, ak sa prijíma s vďakou. Ved' sa to posväcuje slovom Božím a modlitbou.“ (1 Tim 4, 1 - 5)

Pre zdravý a vyrovnaný život všetci potrebujeme vnútornú stabilitu, istotu a vyrovnanosť. Základným zdrojom vnútornej stability kresťanov je ich vzťah k Bohu. Je dobré, keď táto väzba viery, nádeje a lásky na Boha je pevná a nerozkoľísaná. Niektorí kresťania sú však v nebezpečenstve preceniť stabilitu svojho vzťahu k Bohu. Lahko sa dá zabudnúť, že opravdivé kresťanstvo je vždy „na ceste“, je procesom, ktorý má aj svoje riziká. Kto podľahne pokušeniu zdaní, že je už v cieľi, a pritom je len na ceste k cieľu, môže sa mu stať, že do cieľa vôbec nedôjde. Falošnej sebaistote zvlášť napomáha náboženský formalizmus: fungujúce bohoslužby, ale bez autentického zážitku, vnútorne vyprázdnená prax zbožnej rutiny. Spoločenské, kultúrne a osobné zmeny nás stavajú vždy pred nové výzvy a nové otázky. Keď zo zbabelosti či pohodlnosti odmietame na ne odpovedať, alebo odpovede nahrádzame starými, vyprázdnenými frázami, stávame sa zraniteľnými. Táto vnútorná situácia môže byť prípravou na vážnu krízu, ktorá môže viesť až k odpadnutiu od Boha.

Vnútorne pravdivé a opravdivo žité kresťanstvo je príťažlivé, menej vystavené riziku odpadnutia. Odpadnúť však neznamená automaticky stať sa ateistom. Klamstvo, falošní učители (gr. pseudo-apostoloi) ani dnes nestratili príťažlivosť. Opiť sa a stratiť zdravý rozum sa dá nielen pri fľaši s alkoholom, ale aj slepou vierou v akýkoľvek blud. Nijaká nábožnosť človeka nie je chránená pred zhubnou deformáciou. Pseudo-religiozita je navyše i príťažlivá, pretože ponúka falošnú istotu a zdánlivé výhody už hneď teraz, namiesto – niekedy aj namáhavej – cesty. Ba dokonca sa nájdu mnohí, čo ponúkajú na prvý pohľad ušľachtilé idey, ako napríklad nezabíjanie zvierat, za ktorými sa však nakoniec väčšinou skrýva znova iba premyslený nábor do podaktorej zo siekt.

Patrí ku kráse a tajomstvu kresťanského života, že Boh kresťanom ponechal aj možnosť odpadnúť. Možno by sme si priali, aby kresťan a kresťanstvo bolo absolútne fixované a zaručené. Ale pokiaľ žijeme v rozdelenom svete, tak aj pre kresťanov vždy potenciálne zostáva takáto možnosť. Pritom však vieme, že rozhodujúca bitka na kríži je už vyhraná, konečné víťazstvo je isté, aj keď vojna ešte nie je skončená.

ONDREJ GARAJ

REPORT

Munova sekta chce vyrábať fiatky

Cirkev zjednotenia, sekta kórejského zakladateľa reverenda Muna, bude v Severnej Kórei vyrábať autá značky Fiat. Informovala o tom talianska spravodajská agentúra Radiocor 18. januára t. r. s odvolaním sa na hovorca tejto sekty v Južnej Kórei. V apríli 1999 bol založený podnik Pyonghwa Motors, ktorý chce v „joint venture“ so severokórejským podnikom Ryonbong vyrábať modely áut Fiat pre severokórejský trh. Časť týchto áut sa však má vyvážať aj do Ruska, Číny a iných krajín juhovýchodnej Ázie. Severokórejská automobilka by mala vzniknúť v prístavnej oblasti hlavného mesta Pchjongjang. Od roku 2001 má vyprodukovať 10 tisíc áut ročne a do roku 2006 má dosiahnuť ročnú produkciu až 100 tisíc áut. Ministerstvo doteraz povolilo iba 6,6 milióna dolárov na investície. Cirkev zjednotenia chce však do projektu investovať celkovo až 300 miliónov dolárov.

Karmapaláma sa ukrýva v Indii

Karmapaláma, ktorý tajne ušiel do Indie, sa podľa údajov tibetskej exilovej vlády zdržiava na tajnom mieste. Tam sa rekreuje zo štrapácií svojej cesty, ako povedal hovorca v severoindickom meste Dharamsala, sídle tibetskej exilovej vlády a Dalajlámu. Zábery ukázali 14-ročného chlapca v tradičnom odeve v jeho úkryte. Ako Karmapa alebo „žijúci Budha“ uctievaný Ugyen Trinley Dorje doputoval do Dharamsaly spolu so svojimi sprievodcami začiatkom januára po sedemdňovom pochode cez Himaláje. Dôvody jeho vycestovania z Tibetu uvádzajú budhisti v USA a čínska vláda odlišne. Tibetská exilová vláda v Dharamsale sa k tejto otázke nevyjadřila. Americkí budhisti vyhlásili cez internet, že Karmapaláma ušiel, pretože mu čínska vláda viackrát odmietla dať súhlas na vycestovanie. Dôvod na naliehavý útek teda bol čínsky útlak a náboženské prenasledovanie. Podľa údajov oficiálnej čínskej spravodajskej agentúry Xinhua však odišiel do Indie, aby hľadal staré sakrálné predmety, ktoré používali jeho predchodcovia. V kláštore Curfu v tibetskom hlavnom meste Lhasa zanechal údajne list, v ktorom vyhlásil, že nechce zradiť ani štát ani kláštor a jeho vedenie.

Karmapaláma je duchovný vodca viery Kagyu v tibetskom budhizme a po Dalajlámovi a Pančenlámovi je tretím najvyšším tibetským hodnostárom. Chlapca, ktorý sa narodil ako syn Nomádov, uznal v roku 1992 Dalajláma za 17. reinkarnáciu Karmapu. Od jeho uvedenia do funkcie v septembri 1992 žil v Lhase. Patrí k tým niekoľkým náboženským vodcom Tibetu, ktorých uznáva exilové vedenie s Dalajlámom na čele, ako aj čínska vláda.

Tisíce detí v sektách

Desaťtisíce detí vo Francúzsku boli podľa vládnej správy začlenené priamo alebo cez svojich rodičov do siekt. Až päťsto z nich patrí do „uzatvorených spoločenstiev“, píše sa v správe parížskeho ministerstva vnútra, ako informovala francúzska tlač začiatkom júna minulého roka. Ďalších 40 tisíc je priamo alebo cez rodičov so sektami v kontakte. Asi šesťtisíc detí navštevuje školy blízke sektám. Mnohým ďalším chlapcom a dievčatám rodičia zakazujú navštevovať štátne školy, alebo im nedovolia zúčastňovať sa na určitých aktivitách či školských zájazdoch. Štátna komisia pre sekty evidovala pred dvoma rokmi vo Francúzsku 172 siekt.

Zdroj: KIPA/TK KBS

Téma „koniec sveta“ je dnes nanajvyšš aktuálna. Zo všetkých strán sa na nás valia rôzne predpovede o zániku našej Modrej planéty, o katastrofách, ktoré ju údajne čakajú, o plánoch mimozemšťanov, o nastolení nového, duchovne vyššieho poriadku a pod. História bola často svedkom rôznych podobných očakávaní, ktoré sa doteraz nikdy nenaplnili. Vlastne už i starobylé náboženstvá vykresľovali vo svojich mytologických legendách okrem vzniku i zánik sveta. Podstata tohto fenoménu sa však dodnes nezmenila. Zmenil sa iba používaný slovník. Ten dnešný je samozrejme modernejší, obohatejší o mnohé vedecké pojmy. Dnes sa už nehovorí o tresťajúcich bôžikoch, ale o vyspelých civilizáciách prichádzajúcich k nám na supermoderných vesmírnych lietajúcich strojoch. Možno i preto sme svedkami vzrastajúceho záujmu o UFO. Jeho stúpenci predpovedajú, že ľudia sú pre svoje negatívne vibrácie vystavení katastrofe. Tých, čo prijímú toto varovanie a budú okolo seba šíriť lásku a pokoj, mimozemšťania ušetria od mnohých pohrôm a predimenzujú ich na vyššie planéty vyznávajúce úplne odlišné životné hodnoty, ako sú tie naše. Aj vidina života bez vojen, hladu a finančných machinácií, ktorú vo svojom vysnívanom svete sľubuje väčšina nezodpovedných vodcov rozličných destruktívnych kultov a siekt, je pre mnohých lákavá. Do akej miery sú však ich teórie uskutočniteľné, alebo nakoľko sú iba zámernou stratégiou či fantazmagóriou, o tom sme sa porozprávali s doc. ThDr. Tomášom Novotným, členom českej Spoločnosti pre štúdium siekt a nových náboženských hnutí. Náš rozhovor sme začali dnes už obligátnou otázkou:

V okovách konca sveta

► Veríte v mimozemské civilizácie? Sú podľa vás tvrdenia rôznych ufológov či vodcov siekt o ich údajnej komunikácii s ľuďmi vedecky podložené?

Nedomnievam sa, že špekulácie najrozličnejších pseudonáboženských siekt by boli skutočným výskumom týkajúcim sa mimozemských civilizácií. Mimozemšťania v týchto učeniach iba simulujú úlohu toho, na čo sa potom tieto osoby

upínajú. Nie je teda podstatné, či z vedeckého hľadiska môžu alebo nemôžu niekde existovať nejaké iné civilizácie. Mimozemšťania v týchto doktrínach sú iba iným vyjadrením nadradenej bytosti. Tým, že zväčša používajú predstavy odvodené zo sci-fi publikácií, stáva sa táto forma pre mnohých prijateľnejšia než predstava klasického božstva. V oboch prípadoch však môže oddanosť takémuto učeniu poskytovať skvelú možnosť

uniknúť z reálneho sveta. To je napokon aj najväčšia atrakcia všetkých tzv. siekt, že ponúkajú možnosť vymaniť sa z reálnych problémov formou úniku. Takýto človek si prijatím komplexu predstáv vytvorí náhradný svet, do ktorého sa uchýľuje, aby sa nemusel vyrovnávať s problémami reálneho sveta. To, či sú tieto problémy objektívne malé alebo veľké nie je rozhodujúce, vždy záleží iba na tom, ako silno ich osoba prežíva a akú silnú potrebu sebaobranného úniku pociťuje. Typické je, že vôbec nezáleží na tom, či tento predstavový svet má nejakú logiku alebo racionálne jadro. Často ide o kuriózne až smiešne predstavy. Keď však tomuto človeku poskytnú úľavu od reality, nemá dôvod, prečo by sa im neoddal a nestal sa úplne závislý od nich.

► V minulosti vodcovia siekt už viackrát „zaručene“ predpovedali presný dátum, kedy má nastať koniec sveta. Napríklad iba Svedkovia Jehovovi v tomto storočí postupne „prorokovali, že to bude rok 1914, 1925 a 1975. Ľudia, čo tomu uverili, predali všetko, čo mali, resp. nechceli mať deti a v ústraní očakávali zánik sveta. Ten však neprišiel. Čo potom pre týchto nešťastníkov nastalo?

Vzhľadom na to, že vyznávajú takýchto náuk vlastne podvedome nechcú opustiť svoje učenie, a tým ani svoj svet predstávajú, pretože by sa museli vrátiť do svojich reálnych problémov, veľmi ochotne prijímajú od svojich vedúcich akékoľvek vysvetlenie, prečo predpovedaný koniec sveta neprišiel. Preto väčšinou pre tieto skupiny nie je problém bez ujmy prežiť svoj vlastný predpovedaný koniec. Členom zväčša stačí povedať, že svet ešte dostal šancu (povedzme na príhovor ich vedúceho), alebo naopak, že členovia nepracovali dosť horlivo, takže nebolo možné, aby už koniec prišiel.

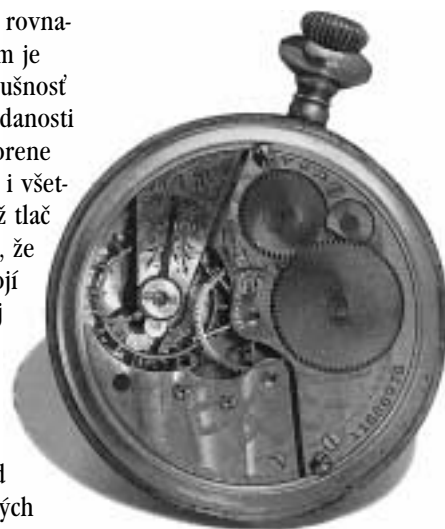
Typické však je, ako sa očakávanie blízkeho konca sveta v týchto skupinách objavuje. Patrí dokonca k základným charakteristikám viacerých siekt. Tieto skupiny si totiž zdôrazňujú, že žijeme na konci časov, podčiarkujú vlastnú dôležitosť. Inak povedané tým, že zdôrazňujú, že žijeme v rozhodujúcom čase pred koncom sveta, dávajú aj svojmu svedeckému a misijnému poslaniu osobitú vážnosť. Tento charakteristický znak nazývame *kairofilia*. Je to termín zložený z dvoch

gréckych slov: *kairos* – čas, doba (osobitne význačná) a *filia* – obdiv, obľuba niečoho (často až chorobná, napr. pedofília ap.). Niekedy je až kuriózne sledovať, ako sa vyskytujú kairofilné znaky v podobných skupinách v celých náboženských dejinách. Rovnaké očakávanie blízkeho konca sveta nájdeme napríklad v sekte esénov dve storočia pred začiatkom letopočtu v Izraeli, v stredovekých sektách alebo v súčasnosti u Svedkov Jehovových.

►► **Za posledných tridsať rokov sa viackrát stalo, že sfanatizovaní členovia niektorých extrémnych siekt spáchali hromadnú samovraždu, alebo k nej boli dohnaní. Príčinou takéhoto obľudného činu bola práve viera, že opustia tento svet, ktorý má byť aj tak onedlho zničený, a narodí sa na inej, lepšej planéte. Spomínate si na niektoré konkrétne prípady, ktoré vzrušili svetovú verejnosť?**

Hromadný odchod členov siekt môže vedúci skupiny najrozličnejším spôsobom zdôvodňovať, v skutočnosti však

majú všetky odchody rovnakého menovateľa. Tým je bezpodmienečná poslušnosť vodcovi. V takejto oddanosti a poslušnosti majú korene všetky veľké tragédie i všetky menšie, ktoré si už tlačia ani nevšímajú. Ide o to, že človek, ktorý sa pripojí k takejto náboženskej skupine a osvojí si absolútnu poslušnosť, bezvýhradne podriaďuje svoju vôľu pokynom vedenia. Od najštednejších životných situácií ako je obliekanie alebo jedlo, cez pokyny o tom, ktorá zábava je vhodná, akého partnera si má vybrať, až po životne dôležité otázky, napríklad odmietnutie zdravotnej starostlivosti, alebo dokonca ukončenie života vlastnou rukou. V skutočnosti pokyn k samovražde je pre oddaného vyznávateľa len ďalším malým krôčikom na ceste poslušnosti. Preto je dôležité si uvedomiť, že nejde len o veľkú tragédiu hromadných samovrážd, ako sa to stalo v Jonestowne v Guayane, u švajčiarskych vyznávateľov slnka alebo v skupine Heaven's Gate v USA (ak spomenieme aspoň niekoľko najznámejších prípadov).

V skutočnosti často i ten, kto nespácha samovraždu, ale sa „len“ absolútne zverí do vôle svojich veliteľov, ako by už ani nežil svoj vlastný život.

►► **Akú úlohu zohráva viera v prevteľovanie duše – reinkarnáciu – u ľudí očakávajúcich koniec sveta a lepší život či už na tejto alebo na inej planéte?**

Očakávanie konca sveta zohráva vždy oveľa väčšiu úlohu u skupín, ktoré veria iba v jeden život a odplatu po smrti, prípadne u skupín, ktoré veria v prechod na nejakú vyššiu úroveň. Skupiny, čo prevzali z východných náboženstiev dnes takú populárnu vieru v prevteľovanie, sa na koniec sveta zväčša príliš neupínajú, pretože ich nádejou je, že po smrti dostanú v ďalšom pozemskom živote novú šancu napraviť alebo dokončiť to, čo sa im nepodarilo v tomto živote.

►► **Ako ovplyvnil očakávanie konca sveta magický rok 2000? Vzdali sa svojich očakávaní tieto skupiny, keď koniec nenastal 1. 1. 2000?**

Samozrejme, že k tomuto mimoriadnemu dátumu sa upínali najroznejšie špekulácie, často podporené nesprávnym predpokladom, že ide o vstup do nového tisícročia. Svoju

Vízia pozemského raja podľa Svedkov Jehovových (Strážna veža č. 22/1990)

úlohu zohrala aj panika okolo predpokladaných problémov s prechodom počítačov na letopočet s dvoma nulami (tzv. Y2K fenomén). Avšak vždy sa nájdu skupiny, ktoré očakávajú a očakávajú koniec ako pred, tak aj po tomto dátume. Z tých známejších predpovedí časovo blízkych tomuto dátumu to napríklad bola sekta Deti Božie (Rodina) s výpočtom konca sveta na rok 1993, alebo biskup James Ussher, ktorý už v 16. storočí vypočítal koniec sveta na 23. októbra 1997. Podľa bežného výkladu slávneho Nostradamovho proroctva mal prísť koniec v júli roku 1999. Americký prorok Edgar Cayce predpovedal veľké zmeny na zemeguli, katastrofy, vynorenie Atlantídy a začiatok Nového veku medzi rokmi 1998 a 2002. Africký prorok Olumba Olumba Obu očakáva, že niekedy v roku 2000 nastanú tri dni absolútnej tmy, keď všetci ľudia zahynú a vzkriesení budú iba vegetáriani a tí, čo žijú v celibáte. Autor nedávno vydanej knihy *5/5/2000: Ead - Konečná katastrofa*, Richard W. Noone, je v svojej predpovedi celkom konkrétny. Hovorí, že piateho mája 2000 ľad na južnom póle prevráti zemskú os a bilióny ton ľadu a vody zaplavia povrch planéty. Unarius Society očakáva, že v roku 2001 pristanú na našej planéte mimozemšťania - Plejádania potom, ako sa v Bermudskom trojuholníku vynorí Atlantída. Okrem toho, že sa naša planéta stane tridsiatym tretím, a teda posledným členom medziplanetárnej konfederácie, naši mimozemskí bratia napravia všetky chyby nášho myslenia a našich tiel vyspelými elektronickými prístrojmi. Podľa istých hinduistických skupín má v roku 2003 prísť Krišna a ustanoviť vládu dharmy (spravodlivosti) na Zemi. Slávny kalendár Mayov končí 21. decembrom 2012, čo podnietilo isté skupiny očakávať koniec sveta

v tomto termíne. Bédá Ctihodný už v ôsmom storočí vypočítal, že sa Ježiš narodil 3942 rokov po stvorení sveta, z čoho mu logicky vyplynulo, že koniec sveta (6000 rokov od stvorenia) možno očakávať v roku 2058. Rok 2076 bude rokom 1500 moslimského kalendára, a preto veľa sufijských siekt očakáva koniec práve vtedy. Takže je jasné, že na náboženskej scéne bude vždy dostatok predpovedí konca sveta.

► A ako sa tieto výpočty konca sveta zhodujú s kresťanskou vierou a s Bibliou?

Biblické zvesti chápem v tomto zmysle predovšetkým ako výzvy na dôveru v Boha. To sa vzťahuje tak na príchod osobného, ako aj celosvetového konca. Všimnite si napríklad, že na rozdiel od všetkých okolitých náboženstiev Izrael v svojej Biblii nikde nemal opis toho, ako vyzerá záhrobie a život po smrti. Keď totiž máme presný opis čohokoľvek, myslíme si, že už nikoho nepotrebujeme a nemusíme sa na nikoho spoliehať. Biblia nás však vedie k tomu, aby sme sa v živote i v smrti spoliehali na svojho Stvoriteľa, ktorý nás má v svojich rukách a určite sa o nás postará tak, ako to bude pre nás najlepšie. To isté platí aj o príchode konca sveta. Keby sme poznali jeho dátum a presný scenár, neostávalo by veľa priestoru na spoľahnutie sa na Boha. Jednoducho by sa len naplnil vopred pripravený plán. Rozhodne teda nemá význam snažiť sa z najrozličnejších náznakov v Biblii vyrátať tento dátum. Keby Pán Boh chcel, aby sme ho poznali, tak by nám ho povedal celkom jasne (tak ako mnoho iných vecí v Biblii) a nešifroval by ho do náznakov, počtu písmeniiek, číselných hodnôt slov a podobne.

Za rozhovor ďakuje:
BORIS RAKOVSKÝ

REPORT

Novinky o kulte Aum Shinri-kyo

Známy japonský kult Aum Shinri-kyo s medzinárodnou pôsobnosťou, ktorý v roku 1995 zavinil smrť dvanástich ľudí a tisíccky zranil počas teroristického útoku plynom sarin v tokijskom metre, sa po určitom čase opäť stal centrom pozornosti médií. Dňa 31. januára t. r. oznámila štátna bezpečnostná vyšetrovacia komisia (založená na základe špecifického zákona o policajnom dohlade, ktorý oprávňuje predstaviteľov polície a ministerstva spravodlivosti vstupovať do nehnuteľností patriacich kultom na inšpekciu aj bez povolenia na prehliadku), že bude mať počas troch rokov dozor nad kultom.

Aum Shinri-kyo musí príslušným orgánom oznámiť mená svojich členov a detaily o ich majetku a činnosti. To znamená, že od 1. februára t. r. sa bude monitorovať akýkoľvek pohyb tejto skupiny.

To sa však nepáči obhajcom ľudských práv a občianskych slobôd, ktorí odsudzujú kroky vlády a obviňujú ju z porušovania základných práv skupiny a varujú pred tým, že takýto prístup bude mať následky pre demokraciu v Japonsku.

Kult už zaplatil pozostalým po obetiach atentátu ako kompenzáciu 25 miliónov jenov (pribl. 234 000 dolárov). Nový hlavný predstaviteľ kultu Fumihito Joyo informoval, že spoločnosť zmenila svoje meno na Aleph a že tieto kompenzácie plánuje zvýšiť o desiatky miliónov jenov potom, čo predajú svoje majetky, vrátane áut.

Podľa zahraničných agentúr spracoval -ml-

Sekta lanánila poľskú mládež

Prednedačnom sa objavili vo väčšine krakovských škôl inzeráty, ktoré za 400 dolárov lanánilo poľskú mládež do Južnej Kórey. Obyčajný týždenný pobyt a prelet z Krakova do Soulu stojí najmenej štvornásobne viac. Autormi inzerátu sú členovia kórejskej sekty reverenda Muna, ktorá prostredníctvom nich pozývala záujemcov spomedzi krakovskej mládeže na svoje oslavy nazvané *Svetový festival kultúry a športu*.

Zatiaľ sa nevie, koľko mladíkov a dospelých sa dalo nachytať na inzerát a odcestovalo do Soulu. Tí, čo v poslednej chvíli cestu odmietli, hovoria, že sa ich vypytovali na politické a náboženské otázky a chceli, aby sa zaviazali, že vstúpia do sekty. Hlavným obradom tohto „sviatku kultúry a športu“ bola spoločná svadba, ktorá sa konala 13. februára t. r. na športovom štadióne v Soule.

Zástupcovia poľskej cirkvi hovoria, že týždenný pobyt v Kórei sa pre mnoho mladých ľudí môže stať osudným. Sugestívne pôsobenie sekty reverenda Muna sa často končí tragicky. Mladí ľudia tajomným spôsobom zmiznú, alebo pod vplyvom hypnózy sekty oddajú svoj život, majetok i city. O priťahovaní krakovskej mládeže k tejto sekte bola už informovaná i miestna prokuratúra.

PAWEL DERESZ (zdroj: denník Práca)

Tomáš Pfeiffer je medzi tzv. ľudovými liečiteľmi skutočnou výnimkou. Zatiaľ čo jeho „kolegovia“ sa rozmanitými spôsobmi usilujú o publicitu a finančné prostriedky, médiá sa div nepretrhnú, aby Pfeiffera dostali na televíznu obrazovku, prípadne do éteru. No keď sa na jeho aktivity pozrieme bližšie, zistíme, že sa od podobných individualít odlišuje azda iba v tom, že vie, ako využiť médiá na svoju propagáciu...

Temný tieň biotroniky

Do sály Biotronického centra sociálnej pomoci na pražskej Súkennickéj ulici sa začínajú schádzať prví poslucháči. O chvíľu sa má začať prednáška sanátora (uzdravovateľa, pozn. autora) Tomáša Pfeiffera. Prednášky sa konajú každý pondelok a piatok - v týždni cestuje sanátor Pfeiffer po Českej republike (občas i na Slovensko) a v miestnych školách, múzeách či telocvičniciach odznievajú rovnaké prednášky. Je to jednoducho akási permanentná predvolebná kampaň, čo však nevedie do parlamentu. Jej cieľom je zhromaždiť dostatočné množstvo finančných prostriedkov na dokončenie rekonštrukcie budovy v centre Prahy. Nadačný fond *Bytí* (Bytie), ktorý Pfeiffer založil s úmyslom organizovať verejné zbierky totiž dlhuje stavebným firmám ešte asi päť miliónov korún...

Sála je už takmer do dvoch tretín zaplnená, keď vchádza sanátor Pfeiffer. V prednej časti miestnosti vidno pyramídové pódium s rečníckym pultom - pred ním na sklenom podstavci leží busta Jozefa Zezulku, zakladateľa biotroniky a učiteľa Tomáša Pfeiffera, ktorý je v súčasnosti jediným oficiálnym predstaviteľom biotroniky -

typu životnej filozofie. Skutočnosť, že je produktom New Age, je jasná z väčšiny ich tvrdení a prístupu.

Reprodukovať obsah prednášky je veľmi ťažké, lebo vlastne nešlo o súvislý monológ, ale o sériu deklamácií všeobecného charakteru, napríklad, že choroby (napr. nádorové) „...vznikajú na základe bioenergetickej nedostatčnosti.“ Medzi riadkami Pfeifferovho prejavu možno zreteľne nájsť i výlučnosť, ktorá síce nezavrhuje napríklad medicínu, ale dáva jej efektívne fungovanie do súvislosti s biotrikou - bez

nej to jednoducho nie je ono: „Medicína je nesporne v období svojho najväčšieho rozkvetu. Má to však jeden háčik“ - hovorí Tomáš Pfeiffer. „Nejde o to, že by malo byť menej medicíny. Medicíny musí byť viac - pravdepodobne sa neskôr upustí od predstavy, že zdravotníctvo je iba medicína.“ Pfeiffer tajne dúfa, že biotronika bude začlenená do zdravotníctva a bude všeobecne uznaná.

Podľa jeho teórie človek pozostáva z troch častí: z hmoty, na ktorú pôsobí medicína - skalpelom, liekom, žiarením a pod., z duše, kde to už s hmotou nie je také jasné a nakoniec zo „sily života“, tzv. vitálnej sily, na ktorú môže pôsobiť iba biotronika. „Viete, prvé, čo ma napríklad zarazilo pri štúdiu materiálu, ktorý mi dal Jozef Zezulka bolo, že v lekárskech

publikáciách sa často uvádzalo: príčina choroby neznáma, liečba neznáma a pod. V súčasnosti sme príčinné schopní zachytiť len malú vzorku chorôb; človeka sme však schopní zachrániť pred časťou oveľa väčšou. Vzhľadom na ten obrovský pomer je to však smiešne málo“ – vysvetľuje Pfeiffer. „Táto malá úspešnosť je možná aj preto, že všetko sa nedá liečiť len hmotou. Niektoré príčiny chorôb totiž ležia mimo nej – mimo dosahu odboru, akým je medicína. Pozrite sa napríklad na rakovinu. Nezvyčajný nárast tejto choroby ukazuje, že prevencia sa nezvládla. Zároveň niet na svete jediného lekára, ktorý by mohol povedať, že vyliečil rakovinu. Je mnoho lekárov, ktorí výborne prospeli pacientom tým, že ich zachránili pred rakovinou. Objavili nádor, vyrezali ho, použili chemoterapiu či iné metódy. Ale nikto na svete nevyliečil príčinu, prečo nádor vznikol“ – dodáva Pfeiffer. Nehovorí síce priamo – mne sa podarilo vyliečiť rakovinu – avšak bystrý poslucháč pochopí, že trpiaci na túto chorobu nemajú bez biotroniky šancu. Takto výlučne sa síce vníma veľa liečiteľov, avšak Tomáš Pfeiffer je mediálnou hviezdou. Pred nedávnom sa pravidelne objavoval v televízii Nova a „liečebne“ pôsobil na masy prostredníctvom obrazovky, často ho pozývajú do rádia Frekvencie 1, televízie Prima, Českého rozhlasu atď. Noviny a časopisy (napr. Slovo, Týden, Mladý svět, Vlasta či Květy) mu uverejňujú reklamy zadarmo alebo za sponzorské ceny. V apríli 1997 sa v pražskej Lucerne dokonca usporiadal na jeho podporu koncert *Dimenze 2 + 2*, na ktorom vystúpila Marta Kubišová, Jaroslav Hutka, Pepo Nos, Paleček a Janík a ďalší. Kritické hlasy sa objavujú len sporadicky...

História zahalená záhadou

Jozefa Zezulku, zakladateľa biotroniky, zahaľuje aureola tajomstva. Aj spôsob, akým sa Pfeiffer k biotronike dostal, je ako scéna z amerického filmu podradnejšej kvality: „Strelili sme sa úplne náhodou vo dverách,“ spomína Tomáš Pfeiffer na prvé stretnutie so svojim učiteľom. „Ja som práve vychádzal, on sa na mňa pozrel a na ten pohľad do smrti nezabudnem. Bolo to úžasné, hlboké a ja som vtedy nevedel, o čo ide. Potom si ma zavolať a na moje prekvapenie mi povedal, že patríť k ľuďom, ktorí – ak by o to mali záujem – by mohli svoje nadanie v oblasti liečby rozvíjať. Po troch rokoch som mal z okruhu svojej rodiny prvého pacienta. Frekvencia sa začala zvyšovať – jeden pacient za týždeň, potom za deň a tak ďalej. Nakoniec bolo pacientov viac a asi tak po ôsmich rokoch mi Jozef Zezulka povedal: ‚Vidíte, tu sa práve hlási jeden pacient s nádorovým ochorením. Už by ste mohli mať úspech.‘ To bol môj prvý pacient s nádorom. Zezulka ma zásoboval knihami z medicíny a rôznych duchovných smerov (...) a vlastne sem biotroniku po revolúcii uvádzal. Aj jej názov sem uviedol on. Je to termín, ktorý Zezulka vymyslel pre tento druh liečby a ja idem v jeho šľapajach“ – hovorí Pfeiffer. Po Zezulkovej smrti pokračoval v jeho snahe biotroniku spoločensky etablovať. Tridsiateho marca 1997 položili základný kameň Biotronického centra sociálnej pomoci, ktoré je akousi biotronickou nemocnicou (i keď Pfeiffer tvrdí, že nie sú zdravotníckym zariadením) s normálne

Busta Pfeifferovho učiteľa J. Zezulku

vybavenými izbami, ktoré si budú chorí môcť prenajať. Biotronika sama je vraj zadarmo, ale prevádzka niečo stojí. „Nechcel som stavať nijaké centrá“ – odpovedá Pfeiffer na otázku, čo ho privedlo na nápad zariadenie vybudovať. „Chcel som biotroniku včleniť do zdravotníctva. Bohužiaľ sa to napriek veľkému úsiliu nepodarilo. Je tu biotronika, ktorá má svoje výsledky a chce ľuďom pomáhať... Na začiatku sa objavil muž, podnikateľ, a tvrdil, že má záujem o biotroniku. Nasľuboval hory-doly a nič z toho nesplnil. Nedal ani korunu. Vďaka jemu, paradoxne, sa celý projekt začal rozbiehať. Nakoniec sme založili nadáciu, nadačný fond, zbierali sme peniaze a výsledok dnes vidíte.“

Zlučuje sa biotronika s etikou?

Je pravdepodobné, že Tomáš Pfeiffer úprimne verí tomu, čo hlása. Na tom nie je nič čudné a ak sa jeho tvrdenie nedá dokázať, to ešte neznamená, že biotronika nie je pre množstvo ľudí atraktívna. V histórii by sme napokon našli veľa prípadov ľudí, ktorí začali hlásať bizarné vízie s cieľom pomôcť ľuďom (prípadne zachrániť svet) – nezriedka sa to skončilo trpkým sklamaním. Asi najznámejším omylom v tomto storočí bola predpoveď Charlesa T. Russela, zakladateľa náboženskej spoločnosti Svedkovia Jehovovi, o konci sveta. Na základe výpočtov vychádzajúcich z rozmeru egyptských pyramíd dospel Russel

k záveru, že koniec sveta príde v roku 1914. Keď sa nič nestalo, prepočítal dátum na rok 1915 – do poslednej chvíle veril svojim omylom a keď zomrel sklamaný v ústraní, existovala jeho organizácia bez toho, aby bolo podstatné, či jej zakladateľ hlásal pravdu alebo nie. V prípade podobných extrémistických náboženských spoločností je totiž doktrína druhoradá – dôležitejšia je poslušnosť členov a pocit výlučnosti voči ostatným.

Je objektívnou skutočnosťou, že dosiaľ nikto nezaznamenal, verejne neprezentoval a nedoložil jediný prípad, kde by sa biotronika zaslúžila o vyliečenie človeka z nádorového ochorenia. Zdá sa však, že pravidelní návštevníci Pfeifferových prednášok si podobnú otázku nekladú. Skôr ich priťahuje jeho charizmatiký a ľudský prejav, navodený pocit, že sa niekto stará o ich zdravie a duševnú pohodu a nie na poslednom mieste aj vedomie, že ponúka odpovede na transcendentálne otázky. Náboženstvo, ktoré s tým súvisí, sa však samo označuje za filozofiu a na rozdiel od iných náboženstiev nevyžaduje od človeka poslušnosť – je to väčšmi návod na dlhoveký život bez útrap. Tento prístup je napokon pre súčasnú náboženskú scénu typický – nie je podstatné, čo je pravda, ale či to, čo sa nám predkladá, funguje a môže nejako zlepšiť kvalitu nášho života. Iné kritériá, ako sa zdá, nie sú podstatné.

Je tu však jeden moment, ktorý sa objavuje aj u iných liečiteľov, ale v spojení s mediálnou publicitou vytvára veľký etický problém. Je eticky v poriadku dávať nevyliciteľne alebo ťažko chorým nádej na uzdravenie – nádej, ktorá nie je podložená nijakými empiricky overiteľnými výsledkami? V súčasnej spoločnosti, bohužiaľ, prevláda pocit, že kto sa objavuje v médiách často a v pozitívnom svetle, akoby poskytoval záruku, že to, čo hovorí a robí, je v poriadku. A nádej umiera posledná. Lenže kým má človek nádej na záchranu života, investuje čokoľvek, aby sa zachránil. V tomto kontexte sa teda relatívna úspešnosť pri zbieraní financií na aktivity Tomáša Pfeiffera a jeho nadácie ukazuje v inom svetle, ktoré však vrhá na biotroniku temný tieň.

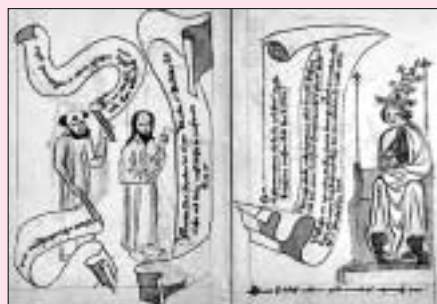
Text a foto: JAN KOTRČ

Bludné náuky v období vrcholného stredoveku

(1)

Život kresťanov sa aj v období vrcholného stredoveku (po r. 1000) v niektorých prípadoch vzdialil od svojho vzoru natolko, že podoba chudobného a trpiaceho Krista akoby vybledla. (Samozrejme to nie je problém iba stredoveku.) Celkovú atmosféru tohto obdobia možno vyjadriť slovami obchodníka Francesca Datiniho, ktorý v duchu tých čias v jednom zo svojich listov napísal: „V mene Boha a zisku“.

„Chudobný“ Kristus a „bohatá“ Cirkev

Nespokojnosť, ktorá siahala omnoho hlbšie, i vedomie jej príčin vzbudili u mnohých snahu svojím životom dôslednejšie sa pripodobniť Kristovi. Na to bolo potrebné „odkryť tvár pôvodného Krista.“ Táto „svätá“ nespokojnosť vyvolala množstvo aj pozitívnych zmien. Mocné náboženské hnutie, ktoré malo kolísku vo francúzskom Cluny, čoskoro preniklo a zachvátilo celý život kresťanského Západu. Prejavilo sa rozmanitými formami zbožnosti, lásky k blížnemu, ochotou veriacich prinášať obete, ale aj v umení, literatúre a v účasti na veľkých spoločenských úlohách. Zreteľne to vidieť na spôsobe rehoľného života, ktorý je v tomto období u novovzniknutých rehôľ (kamalduli, augustiniáni, pavlíni, premonštráti, kartuziáni) výrazne poznačený úsilím o dokonalosť. Usilovali sa o ňu aj laické komunity (antonitov, mostných bratov, nemocničných bratov, bekýň, begardov a iných). Všetky tieto spoločenstvá boli významnými silami v samoozdravovacom procese Cirkvi. Zvláštnu pozornosť si okrem františkánov zaslúhuje aj rehoľa dominikánov, ktorá vznikla z bezprostrednej skúsenosti s úspechmi u katarov a valdencov v južnom Francúzsku. Nový druh

reformy neobišiel ani veriacich laikov Cirkvi. Silný náboženský duch sa prejavil predovšetkým v križiackych hnutiach. Hlásanie radikálnej chudoby a prísnosti mravov priťahovalo veľké množstvo ľudí najmä z nižších vrstiev. Zrejme tu okrem mnohých faktorov účinkovala aj nevedomosť, nedostatočná schopnosť posudzovať veci, najväčšmi však priepasť medzi jednotlivými vrstvami obyvateľstva a s tým spojený pocit nespravodlivosti pri pohľade na rozdeľovanie moci a majetku. Avšak nezávisle od toho, skutočnosť, že náboženská túžba viedla mnohých k chudobe a jednoduchosti, bola vyjadrením túžby mnohých tohto obdobia. Mnohé z týchto snáh túžiacich po reforme však používali nesprávne spôsoby a prostriedky. Zmenu chceli vidieť predovšetkým u iných a nie začať s ňou od seba. V mnohých prípadoch boli nielen pre Cirkev a čistotu viery nebezpečné, ale nebezpečné boli aj pre celý kultúrny život západného kresťanstva.

V ranom stredoveku na Západe, ako sme to mohli sledovať v predchádzajúcich častiach, sa fenomén herézy objavil iba v niektorých sporadických prípadoch, bez dosahu na verejnú mienku. Išlo zväčša o internú záležitosť Cirkvi. Vo vrcholnom kresťanskom stredoveku, ktoré možno charakterizovať ako obdobie najväčšieho náboženského zápalu, sa však s prekvapujúcou rýchlosťou rozšírili vo veľkej časti Európy početné ľudové heretické hnutia. Mnohé z nich sa pohybovali na rozhraní Cirkvi a sveta, iné boli namierené proti tradičnému kresťanskému učeniu. Čiastočne išlo o odnože starých gnostických a manichejských siekt, ale vznikali aj nové, vyznačujúce sa horlivým fanatizmom. Počiatky mnohých z týchto hnutí možno hľadať vo Svätom písme, ktoré si zakladatelia aplikovali na danú situáciu či sledovanú ideológiu. V niektorých oblastiach južného Francúzska a severného Talianska sa v 11. – 13. storočí situácia stala taká hrozivá, že Cirkev, ale i štát, hľadali spôsob, ako uchrániť tradičné hodnoty pred vyčinením náboženských fanatikov, ktorých štýl života bol vážnym ohrozením života celej spoločnosti. Vlastne z tohto podnetu vznikla neskôr aj inkvizícia.

VILIAM JUDÁK

(Pokračovanie v budúcom čísle)

Alternatívna
alternatívna

medicína
medicína
medicína

(5)

Vysnívaný Svet V hladine alfa

Keď na ulici stretnete známeho, ktorého ste dlhší čas nevideli a na vašu otázku ako sa má, dostanete odpoveď, že stále lepšie a lepšie, môžete si byť istí, že pred vami stojí absolvent kurzu Silvovej metódy kontroly mysle. Pravdepodobne sa na vás bude stále usmievať a neprestane ani vtedy, keď mu oznámite prípadnú smutnú udalosť, ktorá postihla vás či niekoho z vašich blízkych. Neočakávajte od neho smútok či súcit. On sa totiž ráno naprogramoval, že bude pozitívny a akékoľvek negatívne city zo svojho prežívania vytláča.

Približne takýto výraz majú príbehy Alfíkovej rodiny, komiksového príbehu občasníka Silvovej metódy kontroly mysle. Tento komiks, ktorý svojou formou pripomína propagačné letáky náboženskej organizácie Rodina a obsahom príbehy televíznych hrdinov populárneho seriálu rodiny Smolíkovcov, až absurdným spôsobom opisuje svet absolventov základného kurzu Silvovej metódy. Svet, ktorý je plný pozitívnych proklamácií a neobmedzenej viery v človeka, jeho predstavivosť a možnosť uskutočnenia – zmaterializovania – všetkého, čo si človek vo svojej fantázii dokáže predstaviť. Avšak skutočný svet stúpencom Silvovej metódy (ďalej iba silvistov) je vo väčšine prípadov omnoho ľudskejší, než som práve opísal.

Istota šťastnej smrti

Ak máte problémy s učením cudzích jazykov, zle spíte, trpíte migrénami, trápi vás žlčník či máte iné zdravotné ťažkosti, chcete si zvýšiť IQ, stať sa krajším a sexuálne príťažlivejším, sebavedomým a úspešným – staňte sa členom celosvetovej rodiny Alfíkovcov, do ktorej podľa údajov Silvovej metódy patrí niekoľko miliónov ľudí.

Popri odstránení množstva vašich zdravotných ťažkostí sa naučíte relaxovať, lepšie si plánovať svoj denný program, prípadne si naprogramovať šťastnú smrť. V úvodnej prednáške základného kurzu Silvovej metódy vám prezradia tajomstvo, že práve metóda kontroly mysle je ten najlepší spôsob využívania svojej mysle. Práve tak, ako to robia najúspešnejší a najväčší géniovia všetkých čias. Tajomstvo, ktoré sa pred vami (za niekoľko tisíc korún) otvára...

Nie som Mesiáš

Dieťa šťasteny. Tak sa mnohým môže zdať život dnes už vyše osemdesiatročného zakladateľa Silvovej metódy Josého Silvu. Jeho stúpenci by však namietli, že platí známe „každý si svoje šťastie buduje sám“ a José Silva je toho jasným dôkazom. „José Silva vo svojom živote nebol študentom ani deň. Dnes pôsobí ako predseda (prezident) piatich akciových spoločností, medzi ktoré patrí aj svetoznáma Silva Mind Control International, Inc., ktorú sám založil,“ píše sa v úvode jednej z kníh, ktoré o Silvovej metóde vyšli v češtine.

José Silva sa narodil v americkom Texase v rodine mexických prisťahovalcov (podľa iného zdroja bol otec Mexičan a matka Američanka). Podľa svojho vyjadrenia musel už od detstva živiť rodinu (pouličný čistič topánok, kamelot), a preto nemohol absolvovať školskú dochádzku. V štrnástich rokoch absolvoval korešpondenčný kurz elektroniky a už o rok neskôr si otvoril dielňu na opravu rádioprijímačov. Počas druhej svetovej vojny začal študovať Freudove, Jungove a Adlerove spisy, neskôr sa zaujímal aj „o výskum mysle, hypnózu, parapsychológiu a biologickú spätnú väzbu“. Po skončení vojny si v jednej strednej škole v Texase založil

elektrotechnické laboratórium. Popri podnikateľstve sa tak venoval aj učiteľstvu. Stal sa otcom desiatich detí, ktoré sa pre slabé študijné výsledky stali jeho prvými „pacientmi“. José Silva tvrdí, že po deviatich rokoch usilovnej práce s nimi ich naučil sústrediť sa, relaxovať, zdokonalila sa im pamäť a zároveň ich vycvičil ako jasnovidcov. S týmito prvými pokusmi začal už v roku 1944 a počas ďalších dvadsaťdva rokov svoju metódu overoval a zdokonaľoval na skupinách dobrovoľníkov. Od roku 1966 začal organizovať prvé platené kurzy.

José Silva sa pre svojich nasledovníkov stal pojmom. Odmieťa však myšlienku, že by sa stal akýmsi guru. „Nie som Mesiáš. Ľuďom nepomáham, len ich vediem k tomu, aby si dokázali pomôcť sami,“ zveril sa časopisu Reflex pri svojej pražskej návšteve na sklonku roku 1995.

Úspech spočíva v alfe

Základom učenia Josého Silvu je poznatok, že v našom mozgu pulzuje elektrická energia. V bdelom stave vysieľa mozog približne 20 elektrických impulzov za sekundu, nachádza sa v tzv. hladine beta. Keď frekvencia impulzov klesne na 7 až 14 kmitov za sekundu, mozog pracuje v hladine alfa. V tejto hladine sa prebúdžeme a zaspávame. Keď tieto frekvenčné kmity klesnú na nižšiu hladinu, označujú sa ako hladina theta (7 až 4 kmity/sek.) a hladina delta (menej ako 4 kmity/sek.) V týchto hladinách sme, keď hlboko spíme.

Cieľom frekventantov Silvovej metódy je naučiť sa samovoľne vchádzať do hladiny alfa a zotrvať v nej podľa svojej vôle, teda v bdelom stave znížiť frekvenčné kmity svojho mozgu a nezaspáť. Práve v hladine alfa, podľa učenia silvistov, náš mozog pracuje výkonnejšie než v hladine

beta, teda v stave úplnej bdlosti. Je to údajne spôsobené tým, že oproti bdlému stavu, keď používame takmer výhradne ľavú mozgovú hemisféru, v hladine alfa zapájame do činnosti aj pravú polovicu, čím sa výkon nášho mozgu zvyšuje. Podľa materiálov Silvovej metódy, mozog dojíchat funguje väčšinou v hladinách delta a theta, teda v hladinách s najpomalšími mozgovými frekvenciami. S vekom rastie aj využívanie kapacity mozgu. Medzi siedmym a štrnástym rokom sa náš mozog naučí fungovať v hladine alfa a na premýšľanie využívame pravú i ľavú mozgovú hemisféru.

Zatiaľ čo ľavá polovica sa spája s logickým myslením a našimi skúsenosťami, získanými prostredníctvom piatich zmyslov, pravá mozgová hemisféra sa zameriava na intuíciu, obrazotvornosť, predstavivosť. V dospelosti pravda, podľa Josého Silvu, schopnosti pravej mozgovej hemisféry väčšina ľudí (až 90 percent) stráca a využíva takmer výhradne ľavú mozgovú hemisféru, teda tú rozumovú (racionálnu). Dospelí ľudia sa tak nachádzajú v hladine beta. Iba umelci a géniovia sú údajne schopní zapojiť do svojej tvorivosti pravú mozgovú hemisféru, a teda využívať i jej kapacitu. Lapidárne povedané, cieľom Silvovej metódy je zvýšiť výkonnosť absolventov používaním oboch mozgových hemisfér. Tej ľavej, spojenej s logikou a skúsenosťami vonkajšieho sveta cez zmysly, ako aj pravej, spojenej s intuíciou a skúsenosťami vnútorného sveta.

Základný kurz

So Silvovou metódou sa možno najľahšie zoznámiť vďaka mnohým knihám, ktoré v ČR a na Slovensku vyšli. Okrem týchto publikácií prebiehajú kurzy, kde sa s technikami Silvovej metódy môžu záujemcovia zoznámiť pod vedením vyškolených pracovníkov tejto metódy. Kurzy majú niekoľko stupňov - od najzákladnejšieho cez kurz pre pokročilých až po kurzy pre obchodníkov a predavačov, manažérov a podnikateľov a kurzy so zameraním na medziludské vzťahy. Silvova metóda ponúka aj špeciálny kurz pre deti.

Základný kurz je dvojdenný a trvá od deviatej ráno do deviatej večer. Vtedy okrem prestávky na jedlo nie je mnoho voľna. Program je veľmi náročný a techniky, s ktorými sa účastníci zoznamujú, sa vo vysokom tempe striedajú jedna za druhou. Na úvod seminára sa účastníkom predložia podmienky, ktoré každý účastník musí

dodržať. Patrí medzi ne povinnosť absolvovať celý program bez vynechania akéhokoľvek bodu programu. Zároveň musia účastníci podpísať vyhlásenie, že nebudú techniky Silvovej metódy používať napríklad v psychoterapeutickej praxi, ak nie sú lekári či psychológovia. Základný kurz možno po absolvovaní hocikedy zadarmo zopakovať, preto sa často stáva, že na seminári je až tretina ľudí, ktorí ju už majú za sebou a prišli si zopakovať niektoré techniky a vydať svedectvo začínajúcim silvistom.

Vstup do hladiny alfa

Cieľom kurzu Silvovej metódy je naučiť absolventov vstupovať do takzvanej hladiny alfa, zotrvať v nej podľa svojej vôle a potom z nej opäť vystúpiť. Účastníci kurzu sa to učia pomocou techniky odpočítavania. Najprv od čísla sto do jednej, potom od čísla päťdesiat a skúsení a pravidelne cvičiaci silvisti to zvládajú od čísla šesť. S každým číslom si dotyčný predstavuje, ako pomaly zostupuje z hladiny beta do hladiny alfa. Niektoré techniky, ktoré sa účastníci na kurze učia, evidentne nepochádzajú z „dielne“ Josého Silvu. Napríklad s technikou tzv. *pamätových háčkov*, ktoré umožňujú človeku zapamätať si veľký počet predmetov v presne stanovenom poradí, sa možno stretnúť napríklad v populárnej psychologicko-literatúre. Okrem tejto techniky sa učia ovládať aj ďalšie: kontrolu spánku, kontrolu včasného prebúdzania, kontrolu bdenia, kontrolu bolesti, kontrolu snov, techniku vnútornej obrazovky a mnohé iné.

Jedným z najdôležitejších bodov seminára je zostup do alfy, pri ktorom si účastníci vytvoria tzv. vnútornú pracovňu - laboratórium. Táto pracovňa sa stáva pre absolventa Silvovej metódy vnútorným svetom, v ktorom mentálne programuje svoju myseľ. Predstavuje si tu to, po čom túži a čo chce, aby sa uskutočnilo v reálnom svete. Ak chce napríklad získať veľké bohatstvo, bude si v tejto myšlienkovvej pracovni predstavovať seba samého, ako je bohatý, ako mňa (investuje) peniaze. Vytvorí si svet, v ktorom fantazíruje tak, ako by si v skutočnosti želel žiť. Do tejto svojej pracovne si účastník kurzu pozve ďalších dvoch pomyselných spolupracovníkov (poradcov), ktorí budú spolu s ním pracovať na jeho predstavách, ktoré sa následne vo fyzickom svete majú stať. Všetko, po čom silvista túži, sa najprv musí stať v tomto pomyselnom svete a musí byť podoprené pevnou vierou v zmaterializovanie

tejto predstavy. Ak splní tieto dve podmienky (konkrétna predstava a neochvejná viera v jej uskutočnenie), môže silvista očakávať splnenie všetkých svojich túžob. Ako to v skutočnosti je, ukazuje nasledujúci príbeh ženy, pre ktorú sa Silvova metóda stala zázračnou diétou na schudnutie.

„Bola som nešťastná a snažila som sa obmedzovať jedlo. Videla som rožok a premýšľala, koľko z neho priberiem. Vhodila som do čaju kocku cukru a hrozila sa, že z nej bude centimeter tuku. Dnes viem, že som celé dni, mesiace a roky dávala telu príkazy, koľko má po každom jedle pribrať - a ono poslúchalo. Nakoniec som priberala aj po jablku,“ zverila sa časopisu Regenerácia so svojim životným príbehom pani Jirina Štorkánová. Zaujala ju rozhlasová relácia o Silvovej metóde a rozhodla sa, že absolvuje základný kurz. Aj keď cesta ku chudnutiu bola plná ťažkostí (napr. namiesto otca a Karolíny Svätej sa jej v laboratóriu ako poradcovia zjavovali dvaja mimozemšťania), bola trpezlivou žiačkou. *„Vymazala som si mentálne z mysle cukrárne i lahôdkárstvo a začala som sa pohrávať so zeleninou. V alfa vlnách som si predstavovala rajčinu, ako sa na mňa smeje a kýva mi: pozri sa, aká som pekná, budem ti chutiť! Ja ti budem chutiť viac, kričal vedľa melón. Ale ja som začala mať najradšej brokolicu: bol to somárik s paroškami...“* opisuje pani Jirina základ zázračnej metódy chudnutia. Ale tá hlavná práca prišla až v jej mentálnej pracovni. *„Všetko som si naprogramovala, mentálne spaľovala tuky a zároveň regenerovala a spevňovala svaly na koži. Z dlaní som si vytvorila mentálne hladidlá, pod ktorými mizli vrásky...“* ďalej opisuje svoj úspech pani Jirina. Za jeden rok schudla šesťdesiat kilogramov, jej dcéra sa údajne stratila epilepsia a synovi sa vrátil sluch. *„Sme všetci mladí, štíhli, zdraví a spokojní,“* uzavrela pani Jirina úspechy svoje a svojich rodinných príslušníkov so Silvovou metódou.

Podobné organizácie

Na podobnom princípe ako Silvova metóda ešte v prvej polovici deväťdesiatych rokov vznikli v Československu ďalšie dve organizácie, *Zlatá myseľ* a *Modrá Alfa*. Predstaviteľom prvej bol emigrant Milan Bodák, ktorý v zahraničí absolvoval kurzy Silvovej metódy, predstaviteľom druhej organizácie bol Ing. Peter Velechovský, bývalý lektor Zlatej mysle. Dôvodov, prečo

okrem celosvetovej organizácie Silvovej metódy vznikajú aj iné organizácie, ktoré sa svojimi prednáškami a kurzami od pôvodnej Silvovej metódy príliš neodlišujú, môže byť niekoľko. Jedným z nich je však pravdepodobne finančný dôvod. Oproti pobočkám Silvovej metódy v národných štátoch, nemusia novovzniknuté organizácie (v tomto prípade Zlatá myseľ a Modrá Alfa) odvádzať finančné zisky do Spojených štátov, centra Silvovej metódy. Eahko sa dá vyrátať, že zisky z kurzov nie sú zanedbateľné. Na základnom kurze býva päťdesiat až osemdesiat ľudí. (Predtým dosahovali počty účastníkov základného kurzu Silvovej metódy až dve stovky.) Ceny kurzu nie sú malé, každý záujemca zaplatí niekoľkotisícovú sumu. Keď odrátame náklady (strava, nájom za miestnosť), ľahko vyrátame zisk, ktorý len za jeden víkend dosahuje niekoľko desiatok tisíc korún.

Logo Silvovej metódy

Hoci semináre Silvovej metódy, Zlatej mysle a Modrej Alfý sú si podobné, rozdiely medzi nimi predsa len možno nájsť. V Silvovej metóde sa napríklad v porovnaní so Zlatou myslou kladie väčší dôraz na uzdravovanie. Menej badateľné rozdiely sú v konkrétnych technikách, napríklad namiesto odpočítavania Zlatá myseľ používa stupnicu farieb.

Skúška ohňom

Samozrejme otázkou je, či Silvova metóda a jej spriaznené organizácie poskytujú svojim konzumentom skutočne to, čo si u nich zaplatili. Na kurzoch sa nepoužívajú technické prístroje, ktoré by účastníkom dokázali, že sa pri technikách meditácie skutočne nachádzajú v sľubovanej hladine alfa. V prvých rokoch svojho pôsobenia v Československu Zlatá myseľ mala veľmi svojrázne ukončenie úvodného víkendového kurzu, a to prechodom cez „koberec“ žeravého uhlia. Absolventi kurzu si na záver mohli prakticky overiť novo získanú genialitu a nevšedné schopnosti. Tým, že svoju myseľ v hladine alfa naprogramovali tak, že neprechádzajú po žeravom uhlí, ale brodia sa po kolená v snehu, mal byť dôkaz dosiahnutia hladiny alfa a následného mimoriadneho (nad)ľudského výkonu. De-

siatky ľudí, čo po žeravom uhlí prešli bez väčších popálenín či dokonca sa vôbec nepopálili, si overili, že hladina alfa „funguje“. Tí, čo sa spálili, mali smolu. Okrem bolestivých zranení si mnohí odniesli pocit menejcennosti, lebo na rozdiel od svojich úspešnejších kolegov neboli schopní dosiahnuť hladinu alfa a v praxi využiť „neobmedzené možnosti“ tejto techniky. Netreba iste zdôrazňovať, že organizácia Zlatej mysle neniesla za prípadné potrebné lekárske ošetrovania zodpovednosť. Všetku ťarchu znášali absolventi kurzu. Väčšina účastníkov v tejto „skúške ohňom“ obstála a domov sa vracala s dojmom veľkého zážitku a v očakávaní, čo bude v nasledujúcich dňoch a mesiacoch. Keď niečo také mimoriadne dosiahli už po dvoch dňoch používania hladiny alfa, čo asi dosiahnu po pol roku...

Veda? Náboženstvo? Šarlatánstvo?

Silvova metóda sa snaží budiť zdanie vedeckej metódy. Mnohé z pojmov, ktoré používa z odboru neurológie a psychológie to zdanlivo dokazuje. Viac ako o vedu však ide o nové špiritistické hnutie, ktoré nevychádza z nijakého náboženského systému, avšak stáva sa jedným z nich. Pomocou meditačných techník učí (pod rúškom vedeckosti) rozvíjať schopnosti a zručnosti človeka. Za odbornými vedeckými pojmami sa však skrývajú postupy, ktoré možno len ťažko považovať za vedecké (napr. komunikácia s poradcami v pracovni ukazuje na určitý druh špiritizmu). To, že ide v skutočnosti o náboženský systém (aj keď to José Silva a jeho nasledovníci popierajú), ukazujú i mnohé pojmy, keď sa napríklad hovorí o duchovnom svete (= hladina alfa), Vyššej inteligencii, ktorá spravuje svet, ale nie je totožná s Bohom a pod.

Mnohí z účastníkov však už v niektorých náboženských systémoch zakotvení sú a Silvovu metódu a jej techniky pripájajú k svojim náboženským skúsenostiam. Pri Silvovej metóde sa výslovne nikde nehovorí napríklad o minulých životoch, no na seminároch sa ich existencia pripúšťa. Náboženstvu New Age je Silvova metóda priaznivo naklonená, dá sa povedať, že je jednou z jeho odnoží. Na seminároch si možno kúpiť knihy s tematikou New Age. S ukážkami tejto literatúry sa možno stretnúť aj na letáčikoch určených pre absolventov Silvovej metódy, ako aj Zlatej mysle. V polovici 90. rokov ústredie

Zlatej mysle sídlilo na tej istej adrese ako organizácia ponúkajúca kurzy Reiki. Na kurzoch Zlatej mysle sa odporúčala Reiki a naopak, na seminároch Reiki sa propagovala Zlatá myseľ. Aj to ukazuje na myšlienkovú príbuznosť s hnutím New Age.

Úspešnosť je sporná

Silvova metóda sa rada honosí číslami, koľko miliónov ľudí po celom svete už absolvovalo ich kurzy. Jej štatistiky majú však malú výpovednú hodnotu, lebo hovoria iba o ľuďoch, čo sa na nejakom kurze zúčastnili, nie o tých, čo Silvovu metódu pravidelne praktizujú. A v týchto dvoch číslach budú asi veľmi priepastné rozdiely. V svojom okolí poznám šesť absolventov Silvovej metódy či Zlatej mysle. Po troch rokoch od skončenia kurzu sa z nich ani jeden nezúčastňuje na ďalších akciách organizovaných týmito organizáciami a ani nepoužívajú „hladinu alfa“ tak, ako sa to na kurze naučili.

„Objav, že ľudská inteligencia sa dokáže naučiť vedome fungovať v mozgových frekvenciách alfa a theta, vojde do dejín ako najväčší objav ľudstva.“ Túto odvážnu vetu povedal sám José Silva. Avšak, ako to už v rôznych oblastiach podnikania býva (a Silvova metóda je predovšetkým dobrý biznis), reklama býva klamlivá. Silvova metóda sa v praktickom živote absolventov nestáva prevratným objavom, ako by si to José Silva želal, ale jednou z mnohých (náboženských) skúseností západného človeka na prelome tisícročí.

Silvova metóda na seba neviaže ľudí, nevytvára komunity, kde by ľudia podľa učenia zakladateľa žili. Stáva sa tovarom na trhu náboženských ideí, ktoré je možné kúpiť, zameniť či ďalej predať. Tovarom, ktorý je kombinovaný s inými náboženskými ideami, i keď pri hlbšom skúmaní môže byť s nimi v rozpore.

Veľkú popularitu Silvova metóda získava medzi pedagógmi. To, že jej základ je pseudovedecký, im vôbec neprekáža, ba možno práve naopak. So zdaním vedeckosti uspokojuje i náboženské potreby, a tým vedu prekračuje. Jeden z filozofov 20. storočia napísal, že podobne ako sa odlúčilo náboženstvo od štátu, musí sa raz odlúčiť veda od štátu s cieľom postaviť vedu na rovinu spolu so špiritistickými, čarodejnými a ďalšími kultmi. Keď sa tento scenár naplní, stane sa hoci práve Silvova metóda jednou z „právd“, ktorá sa bude vyučovať v školách...
JIŘÍ KOUBEK

POLEMIKA

Žijeme v roku 2000. Mnohí túto magickú časovú hranicu využívajú na predpovede o konci sveta, resp. o konci zlého systému vecí, o nastolení vyššieho duchovného poriadku a pod. Budeme svedkami týchto prelomových historických chvíľ, alebo je to zasa iba akýsi psychologický klam, aby stúpcov tej či onej sekty pribúdalo ?

„Eudia, ktorí ešte zostávajú z tohto pokolenia (z generácie tých, ktorí žili v roku 1914), sú dnes už veľmi starí. Ale niektorí z nich sa dožijú konca tohto zlého systému vecí. Teda môžeme si byť istí, že už zakrátko v Armagedone skončí všetko zlo a s ním budú odstránení i všetci zlí ľudia.“

(Môžeš žiť navždy v pozemskom raji,
Biblická a traktátová spoločnosť
Strážna veža, 1990, str. 154)

Kristus, víťaz nad zlom (Prebudte sa! 12/98)

Odpoveď:

Už sme si vari aj zvykli na to, že sa na verejnosti objavujú predpovede o „zaručene presnom“ dátume konca sveta, o zániku ľudstva, civilizácie atď. Nezriedka bývajú tieto správy aj medializované. Obdobie „presných dátumov“ sa týkalo najmä konca 19. storočia a prvej polovice 20. storočia, vtedy najčastejšie vyvolávalo vlny hystérií. Neskorší „proroci zániku“, poučení fiaskami nesplnených predpovedí, zmenili terminológiu na bližšie neurčenú, ale vždy nebezpečne blízky čas. Začali používať vyjadrenia ako „čoskoro“, „koncom storočia“, „je už o päť minút dvanásť“, „stojíme na prahu posledných čias“ atď. Tradičnými špecialistami na takéto „zaručene vyrátané predpovede“ konca sveta sú Svedkovia Jehovovi, ktorým už pekná zbierka dátumov nevyšla. Väčšina takýchto katastrofických predpovedí sa spája s tretou svetovou vojnou, ktorá má byť príčinou zničenia Zeme atómovými zbraňami. I keď sme relatívne dlhší čas mali od podobných prorociet pokoj, pred „magickým“ rokom 2000 sa predsa len začali objavovať častejšie.

Novšie predpovede konca sveta nie sú nevyhnutne spojené s náboženským či sektárskym rámcom, ale v duchu módnjej vlny mávajú pseudovedeckú a „ufónsky“ náter. Svet má postihnúť dosiaľ nevidaná katastrofa (vojenská, ekologická a pod.), Zem zanikne, alebo sa aspoň stane neobývanou. Tých však, čo si včas utvorili dispozíciu, mimozemské kozmické lode zachránia a „predimenzujú“ na inú planétu. Mnohí tzv. kontaktéri s mimozemšťanmi tvrdia, že ľudstvo porušuje vševesmírne pravidlá, vytvára negatívnu energiu (vlnenie, žiarenie a iné) a ako celok sa už nedá zachrániť.

Právom si však môžeme položiť otázku, ako to s tým koncom sveta vlastne je. Koniec sveta ako taký nie je fikciou – je to realita budúcnosti. Svet stvoril Boh, On ho udržuje a určil mu zákony. Svet je hmotný,

porušiteľný, teda nie večný, a ako taký raz zákonite zanikne. Koniec sveta je aj súčasťou biblického posolstva. Vieme, že človek v stave prvotnej dokonalosti nebol podriadený smrti. Vplyvom hriechu prišlo porušenie, choroby, smrť. Dôsledky hriechu človeka sa vniesli aj do stvorenstva. Zákon smrti platí tak pre ľudí, ako aj pre zvieratá, rastliny, ba i pre neživú prírodu.

Vieme však, kedy sa to stane? A ak to nevieme, dá sa to dajako zistiť? Na prvú otázku treba odpovedať – Nie! Sám Kristus hovorí: „Avšak o tom dni alebo hodine nevie nik – ani anjeli v nebi, ani Syn, iba Otec.“ (Mk 13, 32). Keďže o tom nevie ani sám Syn, kde berú odvahu mnohí „proroci“, ktorí nás strašia presnými dátumami? Boh nechcel, aby sme poznali dátum konca sveta. Pre tých, ktorí budú žiť v aktuálnom čase, by to mohla byť trauma. Ako keď odsúdenec ráta hodiny pred popravou. A pre tých ostatných aj preto, aby sa nechlácholili, že sa ich to netýka. Doterajšie ľudstvo sa nedožilo konca sveta, ale každý sa dožil konca svojho života! A ten je dôležitý, veď od neho závisí, v akom stave sa dostavíme pred Božiu tvár. Preto Kristus prízvukuje, aby sme stále boli bdeli.

Máme kritériá na vyzozorovanie blízkosti konca sveta? Áno! Kristus sám uvádza viacero faktorov: úpadok viery, veľké súženia, vzrast bezprávia, vojny (povstane národ proti národu), živelné pohromy, hlad, povstania falošných mesiášov a prorokov, prenasledovanie veriacich, hlásanie evanjelia po celom svete, znamenia na nebi atď. Podobne aj Apokalypsa je plná podobností o príznakoch blížiaceho sa konca sveta. Mnohí si teraz budú možno myslieť, že uvedené kritériá sú pre rozpoznanie konca sveta jednoznačné. Avšak je to predovšetkým otázka miery. Nevieme si totiž predstaviť to, čo sme nepoznali. Napríklad v časoch Napoleona boli mnohí presvedče-

ní, že vtedajšie vojnové udalosti sú opisované vojny pred koncom sveta. Podobne v čase vynájdenia dynamitu si ľudia nedokázali predstaviť už nič ničivejšie. My však už vieme o oveľa ničivejších vojnách a zbraniach. A ani my si nič horšie nedokážeme predstaviť. Ale vieme my, čo všetko nám ešte vývoj prinesie? A preto je ťažké orientovať sa pri posudzovaní znamenia konca sveta podľa doterajších skúseností. Napriek tomu je jasné, že keď ten čas príde, znamenia budú čitateľné, veď sám Kristus hovorí: „Tak aj vy, keď uvidíte toto všetko, vedzte, že je (ten čas) blízko, pred dverami.“ (Mt 24, 33). Ale aj keď bude úplne zrejmé, že pozorujeme znamenia blížiaceho sa konca sveta, aj tak stále nebude jasné, kedy presne príde. Kristus to nehovorí preto, aby sme sa báli, ale preto, aby sme bdeli. Uistuje nás, že Boh skráti čas utrpenia a záver všetkého bude jeho slávny príchod. „Keď sa toto začne diať, vzpriamte sa, zodvihnite hlavy, lebo sa blíži vaše vykúpenie.“ (Lk 21, 28).

V mnohých apoštolských spisoch sa dočítame, že Pánov príchod je blízko. Čo však v biblickom poňatí znamená „byť blízko“? Prorok Izaiáš jasá nad narodením Mesiáša, akoby už-úž bol za dverami. A prešlo ešte niekoľko storočí, kým sa to stalo. Aj apoštol Pavol prísne vystríhal tých, čo v presvedčení o blízkom Pánovom príchode prestali plniť svoje povinnosti a žili záhaľčivo. Nenechajme sa teda zastrášiť či dobehnúť. Nik z nás dopredu nepozná dátum konca sveta. To je Božie tajomstvo. Žime v pokoji, bez strachu. Vo vedomí, že Boh nás miluje a stará sa o nás, že bez jeho vedomia sa nám ani vlas na hlave neskrieví. Správajme sa tak zodpovedne, ako by sme tu mali žiť stáročia. Ale žime tak, ako by sme mali ihneď predstúpiť pred Božiu tvár. Potom nás ani skutočný koniec sveta nezaskočí. ANDREJ BOTEK

Sekty (3) v Rusku

Nový zákon

Vzápätí po tejto kauze schválila Duma a Rada federácie drvivou väčšinou hlasov nový zákon *O slobode vyznania a náboženských spoločnostiach*. Iba päť poslancov zo 450 hlasovalo proti. To znamená, že v dnešnom Rusku vlastne niet politickej sily, ktorá by si dovolila verejne vystúpiť proti tomuto zákonu.

Pozoruhodné bolo, akú vlnu protestu vyvolal zákon na Západe. Protestné listy prichádzali zo všetkých končín, scientológmi a munistami počnúc a baptistami, pápežom, prezidentom Clintonom a hodnosťami Európskej únie končiac. Protesty vlastne nemali opodstatnenie, lebo zákon, omnoho miernejší než jeho obdoby v mnohých európskych štátoch, nediskriminoval nijaké tradičné náboženstvo ani neporušoval právo jednotlivca uchovať si svoje vlastné vierovyznanie. Zákon sa pokúsil vniesť len trochu poriadku do totálne neregulovanej a chaotickej oblasti „náboženského trhu“ v Rusku a preskúmať niektoré spoločnosti, ktoré o sebe vyhlasovali, že sú náboženské, pričom ešte nemali udelený štatút oslobodenia od dane a ďalšie privilégiá oficiálne registrovaných náboženských spoločností. Zjavne však aj tento chabý pokus bol pre sekty a ich mecenášov neznesiteľný.

Vieme, že prezident Jelcin pod tlakom zahraničia vetoval tento zákon, ale čoskoro si uvedomil, že nemôže nesúhlasiť s absolútnou väčšinou národa. A preto nová verzia zákona, ktorú navrhoval, sa vlastne od pôvodnej veľmi nelíšila. Duma zákon opätovne schválila prevažnou väčšinou poslancov 19. septembra 1997. Je dôležité si uvedomiť, že nový zákon (pôvodná aj prezidentova verzia) je produktom dosť bolestného kompromisu a nie je vôbec

taký, aký navrhovala Pravoslávna cirkev. Cirkev si vybrala európsky model vzťahu štátu a cirkvi, v ktorom sekulárny štát môže uzavrieť konkordát s tradičným náboženstvom národa. Hoci nový zákon nedáva cirkvi nič, čo by už nebola mala aj predtým, cirkev sa rozhodla podporiť ho, lebo ide o prvý (hoci veľmi biedny) pokus o obmedzenie aktivít totalitných siekt. A kampaň rozpútaná sektami proti zákonu jasne naznačuje, že nie sú ochotné ho rešpektovať. Svoj jednotný postup dali najavo už 19. septembra, keď na protest proti schváleniu zákona spoločne obliehali Dumu.

Bolo to však len „mnoho kriku pre nič“: ukázalo sa, že zákon je neefektívny a dá sa ľahko obchádzať. Sekty, ktoré chceli mať plnokrvnú registráciu v rozpore so zákonom, vybavili si ju províziami, zatiaľ čo tie, ktoré sa ním nemienili zaťažovať, sa jednoducho zaregistrovali ako rozličné druhy neziskových humanitných organizácií. Napríklad tzv. Cirkev Ježiša Krista svätých posledných dní, známejšia ako mormóni, sprvu reagovala na zákon veľmi negatívne. Čoskoro vyslala do Ruska delegáciu prominentných mormónov, vrátane niekoľkých kongresmanov a senátorov. Navštevovali rôzne miesta a odvieďli kus lobbingu. Po návrate mormóni hlásili, že ich prijali vo veľmi vysokých kruhoch a ubezpečili ich, že s novým zákonom nebudú mať nijaké ťažkosti. A tak sa aj stalo. Jednou z prvých organizácií, ktorá získala plnoprávnu preregistráciu, bola práve mormónska cirkev. A to bez ohľadu na skutočnosť, že v Rusku nepôsobila pätnásť rokov a mali ju zbaviť niektorých práv do skončenia tohto obdobia.

Aj Novoapoštolská cirkev získala plnú registráciu, ako aj niekoľko ďalších skupín

Prof. Alexander L. Dvorkin

podporovaných zo zahraničia. Novoturické skupiny hlásajúce teológiu prosperity sa promptne zišli a vytvorili Ústredný orgán, otvorene vyhlasujúc, že to nič neznamená a že to urobili iba kvôli registrácii. Registráciu im obratom udelili. Ruská, veľmi deštruktívna skupina – tzv. Cirkev posledného zákona (The Church of the Last Testament), ktorej vodcom je bývalý policajt Sergej Torop, samozvané nové vteľenie Krista – Vissarion, sa rozhodla zaregistrovať ako nezisková ekologická organizácia. Môžeme teda povedať, že ruský štát nemá možnosť chrániť svojich občanov pred nebezpečenstvom zo strany deštruktívnych siekt, a ani politickú vôľu hľadať takúto možnosť.

Lobbing a súdne spory

Je to vlastne príznačné pre postoj k sektám v Rusku. Zatiaľ čo verejná mienka je i naďalej voči sektám veľmi negatívne naladená, federálne vládne kruhy ich de facto podporujú, ustupujúc tlaku prosektárskej lobby, silne podporovanej z USA. Lobby má dosť peňazí na to, aby zabezpečila o sektách veľmi priaznivé články v ktorýchkoľvek novinách alebo programy na ktoromkoľvek televíznom kanále či rozhlasovej stanici. Správne orgány v provinciách a miestne masmédiá môžu mať síce bližšie k verejnej mienke, no ani zďaleka nemajú takú moc a vplyv ako centrálna.

Treba si uvedomiť, že prosektárska kampaň má veľmi výrazný protipravoslávny charakter. V tejto súvislosti by som sa rád vrátil k dávnejšie spomínanej skupine,

ktorá okrem lobbovania v prospech záujmov svojich členov aktívne bojuje proti Ruskej pravoslávnej cirkvi, ktorú označujú za nábožensky monopolistickú a posledný prežitok komunizmu. Je zaujímavé, že presne to isté tvrdil pred niekoľkými rokmi vplyvný americký politik Zbygniew Brzezinski, keď konštatoval, že po páde ruského komunizmu ostáva ešte posledný nepriateľ – Ruská pravoslávna cirkev. Poslušné ruské médiá postupujú presne v tejto línii; popri pokračujúcich pokusoch o diskreditáciu Pravoslávnej cirkvi jej neustálym škandalizovaním obsahuje každá prosektárska publikácia špinavé útoky proti cirkvi. Je pozoruhodné, že ani to zatiaľ neovplyvnilo verejnú mienku. Podľa prieskumov ostáva cirkev ďaleko najdôveryhodnejšou inštitúciou v Rusku, zatiaľ čo sekty sú rovnako nepopulárne ako aj predtým. Pravda, nevieme, ako dlho naši spoluobčania dokážu odolávať tomuto zákernému tlaku.

Na rozdiel od obyčajných ľudí mocenské kruhy tomuto tlaku už čiastočne podľahli; vyskytlo sa niekoľko neúspešných pokusov čeliť vplyvu siekt. Petrohradský rodičovský výbor prehral súdny spor, ktorý inicioval proti CARP (mládežnícka vetva Cirkvi zjednotenia San Mjung Muna). Proces sprevádzala veľmi profesionálne vedená propagandistická kampaň munistov na všetkých popredných mediálnych kanáloch. Svedkovia Jehovovi podali žalobu na miestnu správu na ďalekoveľochodnom ostrove Sachalin – a vyhrali. Generálna prokuratúra inej ďalekoveľochodnej provincie, polostrova Kamčatka, sa pokúsila žalovať vodcu miestnej novoturičnej skupiny, no prehrala. V oboch prípadoch médiá zaujali očividne prosektársky postoj, zatiaľ čo sektárska lobby z Moskvy využila všetky dostupné prostriedky na ovplyvnenie rozhodnutí súdu. Ako vidno, pomohlo to. Niekoľko ráz za sebou sa generálne prokuratúry Moskvy a Petrohradu i daňová polícia pokúšali stíhať Scientologickú cirkev. Takmer bez úspechu. Medzitým sekta, napriek zákazu ministerstva zdravotníctva, i naďalej praktizuje svoje medicínálne aktivity. Ba navyše, ešte v roku 1995 Federálny úrad kontrarozvedky menoval Hubbard College medzi skupinami zapojenými do procesu zhromažďovania tajných informácií. Napriek tomu to nevyvolalo nijakú reakciu. V súčasnosti úrad generálnej prokuratúry jedného z moskovských okresov sa opäť pokúša stíhať scientológiu. Dúfame, že tentoraz to bude úspešné.

Ale najtypickejším príkladom tohto trendu je práve prebiehajúci súdny proces. Iniciovala ho generálna prokuratúra severného moskovského okresu proti Svedkom Jehovovým. Generálna prokuratúra iniciovala proces po veľmi dlhom vyšetrovaní, vyvolanom početnými sťažnosťami rodičov a príbuzných obetí Svedkov Jehovových. Sekta bola obžalovaná z podnecovania náboženskej neznášanlivosti, destrukcie rodín, nabádania k samovražde, narušovania osobnosti, práv a slobôd občanov a napokon z verbovania neplnoletých osôb do organizácie. Ak sa všetko dokáže, organizáciu by ako náboženskú zrušili. Ostalo by jej však právo dať sa znovu zaregistrovať ako komerčná organizácia. Prvá vec, ktorú si treba v tejto súvislosti uvedomiť, je propagandistická kampaň organizovaná jehovistami. Vlastne všetky noviny, všetky popredné televízne kanály a rozhlasové stanice publikujú materiály o úžasnej a mierumilovnej pravej kresťanskej organizácii Svedkov Jehovových, ktorú prenasledovali nacisti a komunisti, a teraz má byť opäť prenasledovaná mocnou a inkvizitorskou Ruskou pravoslávnu cirkvou. Vlastne sa už bežne píše, že Ruská pravoslávna cirkev žaluje Svedkov Jehovových, hoci v skutočnosti cirkev s týmto procesom nemá nič spoločné a ani sa na ňom nezúčastňuje. Jehovisti dokonca tvrdia, že sa vracajú stalinské časy, že ich organizáciu v Rusku prenasledujú ešte väčšmi než za Stalina, a že po ich hroziacom uväznení budú uväznené aj ostatné „menšinové náboženstvá“. A to všetko pre jeden obyčajný občiansky súdny proces v jednom moskovskom okrese, ktorý sa pokúša stanoviť, či miestna vetva – Služobníci Strážnej veže – má právo získať štatút náboženskej organizácie! A predsa túto očividne nepravdivú informáciu publikovali masmédiá na celom Západe.

Situácia je pritom presne opačná: Svedkovia Jehovovi zhromaždili mocný právnický tím, v ktorom sú dvaja ruskí právnici a jeden kanadský, majú prakticky neobmedzené finančné prostriedky a armádu poslušných adeptov, ktorí podľa ich príkazov vypisujú desaťtisíce protestných listov na rozličné adresy, v hojnom počte sa ukazujú na pojednávaniach a obsadzujú všetky miesta, drzo urážajú tri krehké ženy – predstaviteľku generálnej prokuratúry a členky rodičovského výboru – a všemožne rušia ich prácu. Aby bolo všetko jasné, Madelaine Allbrightová v rozhovore pre štátnu televíziu počas svojej návštevy Ruska na jar podotkla, že USA

majú záujem, aby Svedkovia Jehovovi tento proces vyhrali, čím nielenže nehorázne zasahovala do vnútorných záležitostí cudzieho štátu, ale očividne vyvíjala nátlak na súd. Tento nátlak napokon zapôsobil. Sudkyňa vyzerala bezradne a dávala jasne najavo, že nechce niesť bremeno zodpovednosti za rozhodnutie. Nakoniec sa rozhodla ustanoviť komisiu zloženú z piatich religionistov, psychológov a filológov, ktorí na základe publikácií Svedkov Jehovových majú určiť, či obžaloby úradu generálnej prokuratúry sú opodstatnené a podložené dôkazmi. Svedkovia Jehovovi protestovali proti vymenovaniu komisie a odvolali sa na moskovský mestský súd. Tým sa pribrzdiť rozhodnutie okresného súdu. Komisia sa však dala do práce.

Ale medzitým, napriek pokračujúcemu súdному konaniu, udelilo federálne ministerstvo spravodlivosti Svedkom Jehovovým registráciu, a tým plné práva ako náboženskej spoločnosti. Je pozoruhodné, že v procese registrácie sa skúmali iba dokumenty predložené Svedkami Jehovovými, zatiaľ čo početné dokumenty od rodičovských výborov a ďalších protisektárskych organizácií sa jednoducho nebrali do úvahy. Svedkovia Jehovovi, cítiac sa posilnení, hovoria, že keby tento proces prehrali, odvolali by sa až do Štrasburgu. Takže výsledok možno predvídať...

Takáto je dnešná situácia v Rusku. Sektárska lobby vypisuje hororové príbehy o ohromne bohatom a mocnom všeobopínajúcom medzinárodnom protisektárskom hnutí, ktoré vraj prenasleduje malé „menšinové náboženstvá“ a vôbec každého, kto sa mu postaví do cesty. Je to však presne naopak: veľké, organizované a úzko spolupracujúce sektárske hnutie, podporované mnohými medzinárodnými organizáciami a vládou USA, úspešne lobuje v prospech svojich záujmov v Rusku a potláča svojich nepriateľov. Na obranu máme iba niekoľko cirkevných štruktúr, pol tučta rodičovských výborov a zopár nadšencov. Ale sekty a ich podporovatelia nenávidia aj túto slabú opozíciu a robia všetko preto, aby ju zahnali do kúta. A to je pre nás dôkazom, že naša práca má zmysel, a dáva nám to nádej do budúcnosti. Takže, s pomocou Božou, budeme pokračovať...

ALEXANDER L. DVORKIN

(Z časopisu *Spirituality in East and West* a z aktualizovaných podkladov autora preložila NORA VALOVÁ)

Foto: BORIS RAKOVSKÝ

Všeobecne sa odborníci v problematike siekt zhodujú v tom, že vplyv siekt na osobnosť človeka je negatívny. Mohla by som vymenovať aj zopár vecí, ktoré sú na sektách pozitívne, napríklad to, že určitá časť ľudí by sa bez závislosti od sekty pravdepodobne dostala do iného typu závislosti (niekoľko substitúcií, nahradení drogovej závislosti závislosťou od sekty túto skutočnosť iba potvrdzuje). Je pravda aj to, že ľudia v sektách bývajú prvý mesiac veľmi šťastní. Tento stav by sme mohli prirovnať k zamilovaniu. Je ale otázne, kedy tento prirodzený pocit šťastia nahradí šťastie z povinnosti, pretože člen sekty si nedostatok šťastia nemôže priznať. Niektorí ľudia sa pripájajú k sekte kvôli tomu, že im ide o sociálnu izoláciu (môžu mať na to rôzne dôvody, najčastejšie je útek z rodinného prostredia, ktoré býva buď sociálne slabšie, alebo príliš hyperprotektívne). Vtedy sa sekta stáva prostredím, ktoré poskytuje kvalitnejšie sociálne zázemie (napr. je známe, že Svedkovia Jehovovi spoločensky pozdvihli mnoho ľudí z radov alkoholikov, neprispôsobivých Rómov a pod.).

Okrem tohto nevelkého množstva „pozitívnych“ vplyvov na osobnosť človeka majú však sekty kvantú negatívnych vplyvov. Niektorým z nich venujem nasledujúce riadky.

Fázy resocializácie

Bývalí členovia siekt sa líšia podľa toho, akým spôsobom opustili sektu: 1. - odišli pomocou výstupového poradcu; 2. - odišli sami; 3. - ktorých vyhodili.

Tí, čo odišli sami a tí, čo ich vyhodili, potrebujú najväčšiu pomoc pri procese návratu do všedného života. Bývalí členovia, ktorých podržala rodina a ktorí využili rehabilitačné centrá (výstupové poradenstvo, podporné skupiny atď.) sú lepšie pripravení na život mimo sekty. Je viacero aspektov, ktoré ovplyvňujú postkultový proces: spôsob, ako dotyčný opustil skupinu, čas strávený v skupine, či bol alebo nebol vo vedúcej funkcii v skupine, dostupnosť rodinnej alebo sociálnej podpory po opustení skupiny, intenzita emočných zážitkov a psychických následkov, dostupnosť finančných prostriedkov alebo možností ich získania, vek (napr. žena, čo opustila sektu po pôrode, alebo mladý človek,

Psychické problémy ex-členov siekt

ktorý vyrastal v sekte), manželský stav, alebo skutočnosť, či mal v skupine rodinu. Primárnymi faktormi podieľajúcimi sa na úspešnej resocializácii sú: láska a podpora rodičov a rodiny (64 %), porozumenie a podpora bývalých členov siekt (59 %), nachádzanie nových priateľov mimo sekty (50 %), pomoc druhým, varovanie pred sektami alebo pomoc pri odchode zo sekty a resocializácii (39 %), zamestnanie a budovanie novej kariéry (36 %), návrat do školy alebo na univerzitu (25 %) atď. Niektoré osoby sú schopné opustiť skupinu s minimálnou úzkosťou, rýchlo sa prispôbia životu mimo sekty. Iní môžu mať vážne ťažkosti pri vyrovnávaní sa s jednoduchými činnosťami denného života.

Po odchode zo sekty sa bývalý člen potrebuje zaradiť späť do civilného života. Prvé tri mesiace sú zvyčajne pre každého najťažšie. V tomto čase je bývalý člen sekty väčšmi závislý od rodičov, ako by sa to od adolescenta očakávalo. Rodičia a ostatní členovia rodiny by mali byť pripravení venovať svoj voľný čas bývalým členom, keď sa púšťajú do „nových“ vecí, ktoré sú pre rodičov úplne samozrejmé (napr. varenie alebo nákupy). Toto obdobie závislosti môže byť veľkou dilemou pre oboch rodičov i pre deti, zahrňujúcou v sebe emocionálnu blízkosť verzus ponechanie prílišnej slobody.

V druhej fáze dochádza vlastne k integrácii prokultovej a postkultovej identity a bývalý člen by mal byť schopný vrátiť sa do školy alebo do práce. Niektorí začnú upozorňovať iných na nebezpečenstvo deštruktívnych kultov, prípadne začnú spolupracovať s tímom výstupových poradcov ako jeden zo spôsobov vyjadrenia svojho hnevu voči tomu, že boli manipulovaní skupinou alebo vodcom sekty. Strach rodičov z toho, že by sa ich dieťa mohlo vrátiť do sekty je reálny, najmä ak rodičia

pozorujú frustráciu pri zápase svojho dieťaťa o obnovenie života mimo skupiny. Rodičia môžu prehnanou starostlivosťou skutočne predĺžiť závislosť dieťaťa. V niektorých prípadoch rodičia platia deťom drahé nájomné a podporujú ich nezamestnanosť. Neočakávajú, že si ich dieťa nájde prácu a postará sa o seba samo.

Fyzické problémy

Bývalí členovia často trpia chorobami zapríčinenými stresom. Je to napríklad vredová choroba žalúdka a dvanástnika, bolesti hlavy a vysoký krvný tlak. Podvýživou a nedostatkom spánku je veľmi oslabený aj ich imunitný systém, takže oveľa skôr podľahnú bežným chorobám, napríklad chrípke. V niektorých prípadoch však môžu nastať aj zmeny v telesnej hmotnosti, kožné ochorenia, u žien nepravidelnosť v menštruačnom cykle. Zdravie je vo väčšine siekt poslednou vecou, o ktorú sa treba starať. Mnoho bývalých členov odchádza zo sekty bez zdravotnej starostlivosti a poistenia. Je preto potrebné postarať sa o to, aby bývalý člen absolvoval kompletnú zdravotnú prehliadku, najmä ak trpí chronickým ochorením (cukrovkou, epilepsiou a pod.), alebo bol vystavený infekčným chorobám ako sú pohlavné alebo tropické ochorenia. Samozrejme, že všetky deti musia absolvovať očkovania proti detským chorobám (osýpky, čierny kašeľ atď.).

Medziľudské vzťahy

Mnoho bývalých členov má problémy znova začať s normálnymi vzťahmi. Stáva sa to z viacerých dôvodov. Niektorí sa narodili v sekte, alebo ich rodičia vstúpili

do sekty, keď boli ešte veľmi malí a nepoznajú zdravé medzilidské vzťahy. V niektorých sektách sa podporovala promiskuita, prostitúcia, praktizovalo sa sexuálne zneužívanie a vodca často určoval nielen výber manželského partnera, ale aj spôsob a častotť sexuálnych stykov a počet detí. Veľa bývalých členov siekt trpí ťažkosťami po tom, ako mnoho rokov praktizovali sektársky poňatý celibát. Toto všetko zapríčiňuje strach z nových vzťahov a nedôveru. Zdôverovanie sa s najhlbšími pocitmi a myšlienkami je v sektách nebezpečné, pretože zvyčajne sa končí trestom. Preto väčšina bývalých členov má k ostatným veľmi rezervovaný postoj. Noví známi a starí priatelia môžu zraníť bývalého člena tým, že sa čudujú, prečo sa práve on pripojil k takej skupine. Veľmi ťažké sú pre exčlenov pokusy o vysvetlenie, prečo nie je človek schopný jednoducho zo sekty odísť; to si vyžaduje dlhé a náročné vysvetlenie psychickej manipulácie.

Smútok a hnev

Veľa bývalých členov siekt trpí silnými pocitmi osamelosti. S osamelosťou je spojený smútok nad stratou časti života, ktorý naplňal ich idealizmus. Smútok je zdravá reakcia na stratu. Takmer všetci bývalí členovia prežívajú smútok, pretože opustili skupinu znamená viacero strát. Stratu priateľov alebo rodiny, času, naivity a idealizmu, ale predovšetkým zmyslu života. Keď je smútok skombinovaný s anxiou (pocitom úzkosti bez konkretizovania príčiny), hnevom a pocitom hanby, môže vyvolať depresívne stavy, s ktorými sa však bývalý člen zväčša do mesiaca vyrovná.

Objavenie sa prudkého hnevu voči sekte a jeho vodcovi je jeden z prvých znakov procesu uzdravovania z kultových zážitkov (znamená, že dotyčný dospel k poznaniu, že bol obeťou psychickej manipulácie), ale pre mnohých je to aj najťažšia vec, s ktorou sa musia vyrovnáť. Hnev je zdravá reakcia na mnohé zranenia a útoky. Bývalí členovia často nevedia, akým spôsobom majú vyjadriť tieto uzdravujúce emócie, pretože boli vedení k tomu, aby svoje negatívne city skrývali a popierali. Preto nesprávne namieria svoj hnev na tých, ktorí za to nemôžu, prípadne na seba. Aby sa mohol hnev efektívne využiť, musí sa zamerať na správny zdroj. Tým je vodca alebo vedenie sekty. Sociálne alebo legálne činnosti sa považujú za progresívny krok.

Strach a pocity viny

Väčšina siekt tvrdo pracuje na tom, aby svojim členom zabránili odísť zo skupiny. Strach zo života mimo skupiny, strach zo zlyhania, z posmechu a násilia, to sú city, ktoré vodcovia u svojich členov zámerne vyvolávajú. Keď člen odíde, úsilie získať ho späť môže mať podobu mierneho obťažovania (telefonáty, návštevy) až násilných incidentov. Mnohí bývalí členovia si preto dávajú zaviesť tajné telefónne číslo, zmenia adresu, niektorí si dajú zmeniť meno a odšahujú sa. Zdá sa však, že väčšina siekt svoju energiu investuje skôr do získavania nových členov než do znovuzískania odpadlíkov.

Základom pre proces uzdravenia bývalého člena sekty je jeho poznanie, že strach a fobie sú dôsledkom psychickej manipulácie, ktorej bol v sekte vystavený. Pokiaľ sa aj bývalý člen prestane obávať odvety zo strany sekty, stále u neho pretrváva strach zo stretnutia členov sekty napríklad na ulici. Strach prežívajú aj tí, čo odchodom zo sekty opustili svojho partnera alebo deti, ktoré v sekte zostali. Akýkoľvek pokus nadviazať s nimi kontakt väčšinou skončí úplným prerušením vzťahu. Často prichádza na rad bolestivé obdobie, keď sa bývalý člen i jeho partner, ktorý zostal v skupine, pokúšajú právnymi cestami získať dieťa do opateru.

Keďže sekty obviňujú členov zo všetkého zlého, pokiaľ bývalý člen neokúsi pomoc výstupového poradcu, má tendenciu pokračovať v sebaobviňovaní aj po odchode zo sekty. Bývalí členovia často prežívajú pocity viny z toho, že zranili rodinu, priviedli do sekty priateľov a známych, z toho, že sa zúčastňovali na vedení kultových aktivít, ktoré boli proti ich etickým hodnotám (napr. aktivity spojené s klamstvami, žobraním, prostitúciou, pornografiou, násilím, drogami atď.). Bývalý člen potrebuje rozlíšiť skutky, za ktoré je zodpovedný, od skutkov, za ktoré je zodpovedný vodca alebo skupina. Primerané pocity viny môžu pomôcť vyhnúť sa starým chybám, ale nadmerné pocity zabraňujú osobnému rastu a učeniu sa z týchto chýb. Bývalý člen preto potrebuje v prvom rade odpustiť sebe a až potom nasleduje reálne zhodnotenie, či sa niektoré skutky dajú nejako odčiniť, najmä ak zapríčiňujú bolesť ešte niekomu inému. Odpustenie vodcovi nie je v procese uzdravenia podstatné.

Pasivita

Eudia, ktorí v sekte strávili dlhší čas, bývajú pasívni, pretože sú zvyknutí, že za nich rozhoduje niekto iný. Niektoré skupiny predpisujú prakticky každú aktivitu: čo a kedy má človek jesť, obliecť si a robiť cez deň a v noci, aké má mať hygienické návyky a miesta na spanie. Sú nerozhodní, keď si majú vybrať šaty na oblečenie, alebo sami objednať v reštaurácii jedlo, takže svojou neschopnosťou pripomínajú malé deti. M. Singerová toto obdobie nazýva *štádiom nekritickej pasivity*. Strata spôsobu života, v ktorom je všetko naplánované, často spôsobí to, čomu niektorí bývalí členovia hovoria „nemajúci budúcnosť“, v ktorej musia plánovať a uskutočňovať všetky svoje zajtrajšky sami. Mnoho bývalých členov hovorí o tom, že prijímajú skoro všetko, čo počujú, akoby stratili schopnosť kriticky hodnotiť a prehodnocovať. Aj malé poznámky priateľov, spolupracovníkov a spolubývajúcich vnímajú ako príkazy.

Zmenené stavy vedomia a pseudoidentita

Exčlenovia siekt, od ktorých sa vyžadovali dlhé meditácie, opakovanie modlitby, mantry, vizualizácie alebo iné hypnotické techniky, majú problémy s koncentráciou a inými kognitívnymi funkciami. Často trpia úzkosťou, že nedobrovoľne upadnú

Ilustračná snímka: B. RAKOVSKÝ

do zmeneného stavu vedomia. Pod pojmom zmenený alebo vyšší stav vedomia sa v kultoch a sektách označujú stavy tranzu (stavy disociácie, depersonalizácie a derealizácie). Aj po odchode zo skupiny a opustení praktík navodzujúcich zmenený stav vedomia má táto naučená odpoveď tendenciu dočasne sa objavovať napríklad pod tlakom stresu, pri únave alebo chorobe. Inými spúšťacími mechanizmami môžu byť sluchové podnety (pieseň, mantra, žargón sekty), zrakové podnety (obraz vodcu, symboly skupiny, určitá farba), čuchové podnety (parfum vodcu, jedlo, vôňa kadidla), dotyky (určité gesto, spôsob dotyku, potrasenie rukou) a chute. Rozpoznanie podnetov, ktoré spôsobujú zmenené stavy vedomia, je prvým krokom k imunitě.

Dlhodobý stres alebo neobvyklé životné situácie môžu narušiť celistvé fungovanie osobnosti. Jednotlivci sa tak môžu adaptovať na danú situáciu tým, že sa u nich vytvorí zmenená osobnosť alebo pseudoidentita. Pseudoidentita alebo tzv. kultové „ja“ sa v prostredí sekt posilňuje, stáva sa postupne dominantným a potlačí pôvodnú identitu. Človek, ktorý opustí prostredie sekty, sa môže vrátiť späť k svojej pôvodnej identite, ale tento proces sa zvyčajne nezaobíde bez niekoľkých psychických problémov. Epizódy zmenenej osobnosti, tak ako flashbacky u užívateľov drog, sa najviac objavujú hneď po odchode zo skupiny, ale u niektorých jednotlivcov môžu pretrvávajúť týždne aj mesiace. Terapia zahŕňa porozumenie mechanizmom, ktoré spúšťajú syndróm pseudoidentity.

Duchovné problémy

Najsmutnejšie a najťažšie pri stretnutiach s bývalými členmi sekt sú problémy s duchovnou oblasťou. Často opisujú zážitky v sekte ako duchovné znásilnenie. Prežívajú strach z večného zatratenia, apokalypsy, démonizujú realitu a cítia sa nehodní a vinní. Veľa bývalých členov sekt trpí silnými pocitmi osamelosti a izolácie. Niektorí sa vrátia ku viere, v ktorej boli vychovávaní, ale často sa stáva, že sa vrátia do svojich sekt alebo sa pripoja k inej deštruktívnej skupine, aby vyplnili prázdnotu vytvorenú opustením intenzívnych kultových zážitkov. Iní sú veľmi opatrní a organizované náboženstvo nie je možnosťou, o ktorej by v tomto čase uvažovali (napr. vo svojom výskume I. Gasde a R. A. Block z roku 1998 uvádzajú, že 72,1 % probandov - bývalých členov sekty Church Universal and Triumphant - pochádzalo pôvodne z kresťanského prostredia, ale v čase výskumu, teda po výstupe zo sekty, označilo 80,3 % položku „bez vyznania“).

ZUZANA ŠKODOVÁ

CENTRÁ

CPONS - Centrum pro prevenci v oblasti náboženských sekt je po

Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů druhým špecializovaným subjektom zaoberajúcim sa problematikou náboženského sektárstva v Českej republike. Pracuje ako špecializovaná sekcia Psychologicko-sociologickej poradne pri MS YMCA v Olomouci.

Vzniklo v marci 1996 ako reakcia na stále sa zvyšujúcu potrebu a záujem občanov o túto problematiku. Od začiatku svojho vzniku vykonávalo poradenskú a prednáškovú činnosť a od roku 1998 poskytuje i ďalšie služby - správu internetových stránok (www.cpons.cz), kde sa snaží poskytovať komplexné informácie, napríklad profily jednotlivých skupín, všeobecné psychologicko-sociologické štúdie, diskusie, chatroom a napokon e-mailovú poradňu.

Za necelé štyri roky nášho trvania sme realizovali vyše sto prednášok, na ktorých sme mohli osloviť vyše 2000 poslucháčov. Poskytli sme niekoľko stoviek osobných či telefonických konzultácií atď. O prednášky majú záujem predovšetkým stredné školy, ale spolupracujeme aj so Školským úradom, Strediskom informatiky a služieb školám, či s pedagogicko-psychologickými poradňami. V spolupráci s nimi organizujeme školenia pre učiteľov - výchovných poradcov a učiteľov občianskej výchovy. Spolupracujeme aj s miestnou Univerzitou Palackého, okrem iného na príprave učebných pomôcok. V súčasnosti je pripravený do tlače materiál na metodickú príručku pre učiteľov občianskej výchovy k novej učebnici. Dôležitá je aj spolupráca s médiami, napríklad s Českým rozhlasom, Rádiom Proglas či miestnou tlačou. Pracovníci Centra sú profesne socio-

V tejto rubrike vás budeme informovať o spoločnostiach zaoberajúcich sa pôsobením deštruktívnych sekt. Na Slovensku takéto špecifické osvetové a poradenské centrá chýbajú, preto sa zameriame na zahraničie. V Českej republike pôsobia dve spoločnosti. Prvou z nich je Centrum pro prevenci v oblasti náboženských sekt.

ológovia, psychologovia, sociálni pracovníci, pedagógovia, teológovia a ďalší, väčšinou študenti príbuzných odborov. Všetci spolupracujú ako dobrovoľníci vo svojom voľnom čase.

Cieľom našej poradne je informovať verejnosť o možnostiach psychickej manipulácie, o jej prejavoch a konkrétnych vplyvoch na život človeka, so zameraním na náboženské sekty. Myslíme si, že jedným z podstatných prvkov psychickej manipulácie je aj rozhodovanie na základe neúplných informácií.

Rešpektujeme slobodu náboženského presvedčenia, avšak aby sa človek mohol pre svoju vieru skutočne slobodne rozhodnúť, musí mať možnosť zoznámiť sa pred svojím rozhodnutím so všetkými dostupnými informáciami o tejto skupine - jedine tak môže byť jeho rozhodnutie skutočne slobodné.

Vychádzame teda z predpokladu, že za sekty možno označiť tie skupiny, ktoré sú okrem iného charakteristické tým, že zamlčujú svojim potenciálnym členom fakty, ktoré sú pre toto rozhodnutie podstatné. Druhou vecou je potom samozrejme forma odovzdávania týchto informácií sektou a množstvo ďalších momentov, ktoré možno definovať ako prvky zámernej psychickej manipulácie.

Poradenská činnosť prebieha v troch rovinách; e-mailom, kde záujemca dostáva odpoveď priamo do vlastnej schránky elektronickej pošty (ak má jeho otázka či problém intímnejšiu povahu alebo na výslovnú žiadosť), resp. cez verejne prístupnú stránku (www.cpons.cz/dotazy.htm), kam umiestňujeme otázky, ktoré by mohli podľa našej mienky zaujímať širší okruh verejnosti. Tento spôsob práce začína v poslednom čase prevažovať a predstavuje dnes vyše polovicu všetkých otázok. Druhou možnosťou je telefonická linka a poslednou je osobná konzultácia.

Klientela

Kontaktujú sa s nami ľudia z celej Českej republiky, ale i zo Slovenska a iných krajín. Naši klienti sa dajú rozdeliť do niekoľkých skupín.

Do prvej patria tí, ktorí pracujú s ľuďmi a chcú rozšíriť svoje vedomosti v tejto oblasti, lebo sa s ňou pri svojej práci stretávajú. Sú to väčšinou učitelia, psychológovia, ale môžeme sem zaradiť napríklad aj novinárov, ktorí potrebujú preniknúť do tejto problematiky, alebo si len overiť daktoré údaje.

Druhou skupinou sú študenti, ktorí pri svojom štúdiu problematiky sociálne patologických javov narazili na oblasť náboženského sektárstva a rozhodli sa jej venovať podrobnejšie, napríklad vo svojich ročníkových, absolventských či diplomových prácach. Prichádzajú teda na konzultácie či na štúdium materiálov a kníh, ktoré sú v našom centre k dispozícii.

V tretej skupine sú ľudia, čo sa začínajú sami niečomu venovať, kúpili si knihu či navštívili nejakú prednášku alebo kurz, ktoré v nich vzbudili isté pochybnosti a nie sú si istí dôveryhodnosťou autora alebo skupiny, ktorá ju vydala, prípadne akciu usporiadala. Chcú si u nás overiť ich serióznosť a vyhnúť sa prípadnému nebezpečenstvu.

Štvrtú skupinu tvoria príbuzní (väčšinou rodičia), alebo priatelia človeka, čo sa dostal do kontaktu, resp. je členom niektorej skupiny, ktorú možno považovať za deštruktívnu (alebo ju tak oni vnímajú).

Piatou skupinou sú vtípkári a čudáci. Sú to ľudia, ktorí sa s nami kontaktujú buď z nepochopenia či recesie a žiadajú služby, ktoré neposkytujeme (napr. si u nás chcú objednať veľké množstvo okultnej literatúry, príp. žiadajú radu, ako si založiť prosperujúcu sektu). Tí druhí prichádzajú, aby nám v niekoľkohodinovom monológovi porozprávali, čomu všetkému veria, čo kde čítali, ako len oni dokážu všetko správne interpretovať a bez jedinej snahy o dialóg poďakujú a odchádzajú.

Poslednou malou skupinou našich klientov sú predstavitelia rôznych náboženských skupín, ktorí sa nás snažia presvedčiť o ušľachtilosti svojich cieľov.

Príklady z praxe

Na ilustráciu uvediem niekoľko príkladov z našej poradenskej praxe. V konzultáčnych hodinách prišiel mladý muž. Začal rozprávať, že jeho spolužiak zo strednej školy vstúpil do sekty, a tak sa spoločne

s dvoma ďalšími bývalými spolužiakmi dohodovorili, že mu pomôžu dostať sa odtiaľ. Chcel vedieť, ako majú s ním hovoriť, čo mu majú povedať, aby pochopil, že je „mimo“. Pýtal som sa ho, čo je to za skupinu, ako je tam dlho a pod. Povedal, že už je tam vyše dvoch rokov, a že ho nedávno v Kórei oženil reverend Mun s nejakou aziatkou, že to berie veľmi vážne, a že sa s ním nedá hovoriť. Spýtal som sa ho, čo robí on a jeho kamaráti, až som sa dozvedel, že všetci traja študujú na vysokej škole, ale každý na inej v inom meste. Musel som mu teda vysvetliť, že veľa toho pre svojho priateľa urobiť nemôžu, pretože sa mu to vysvetliť jednoducho nedá, a pretože sú schopní ho vidieť maximálne raz za tri týždne, nemôžu mu ponúknuť viac než mu ponúka sekta, lebo tá mu v súčasnosti uspokojuje všetky jeho potreby, zvlášť teraz v eufórii prežitej svadby. Jediné, čo možno robiť, je nestratiť s ním kontakt, neodvrátiť sa od neho, ale byť s ním napriek jeho novej identite.

Pracovisko CPoNS Foto: archív autora

V niečom podobný bol možno aj prípad mamičky, ktorá telefonovala kvôli svojej dospievajúcej dcére. Nemala nijaké otázky, ale mala celkom jasnú predstavu, ktorú vyjadrila hneď prvou vetou: „*Poslite mi, prosím, nejakú brožúrku proti Svedkom Jehovovým, potrebujem to dať dcére prečítať, aby pochopila, že je hlúposť chodiť s členom tejto organizácie.*“ Ako som neskôr poznal z nášho osobného stretnutia, tento prístup v komunikácii s ľuďmi bol pre ňu typický. Napriek tomu sa mi podarilo matku priviesť na princíp, že táto cesta bude zrejme neschodná, pretože dievča je zamilované, na jej rozhodovanie majú momentálne vplyv predovšetkým emócie a radikálne argumentácie by ju viedli skôr k odcudzeniu, lebo by hľadala emocionálne útočisko a porozumenie u svojho partnera. Snažil som sa jej ďalej naznačiť, že práve dcérina inklinácia ku Svedkom Jehovovým môže byť logickým vyústením osobnostného vývoja, keď sa na

jednej strane túži vymaniť z režimu svojej matky, ale zároveň nejaký režim potrebuje, pretože je naň zvyknutá, a preto podvedome hľadá iný.

Ale aj ďalší príbeh je možno väčší o matke, ktorá prišla kvôli svojim dvom deťom. Staršia pani, úprimná a zbožná žena, nedokázala pochopiť, ako je možné, že obe jej už dávno dospelé deti nezostali v tradičnej cirkvi, ku ktorej ich vždy viedla, ale vstúpili do sekty. Chcela im nemsierne pomôcť, ale bola z celej situácie veľmi zdrvená, premýšľala o minulosti, o výchove svojich detí a stále narážala na okamihy, kde sa cítila vinná, kde zlyhala, kde s manželom urobili chybu... Celú vec chápala, že je to jej osobné zlyhanie a v konečnom dôsledku za to môže ona. V tomto prípade bolo potrebné pomôcť postaviť sa na nohy najprv jej, lebo inak nemohla pre svoje deti nič urobiť, aj keď jej na tom veľmi záležalo. V takom prípade musí človek prijať realitu takú, aká je – uvedomiť si, že deti sú už dospelé a majú svoje rodiny, ako aj to, že každý človek robí v živote chyby a nemožno určiť jednoznačnú príčinnosť s jej následkom.

Záver

Na záver by som chcel poznamenať, že žijeme v zvláštnych časoch. Možno by sa dali charakterizovať prívlastkom „nevedomá iracionalita“. Každý z nás bude tvrdiť, že sa rozhoduje na základe racionálneho vyhodnotenia všetkých faktov a súvislostí, ale stačí, aby nám niekto predviedol niečo nezvyčajné, rozkrútil virgulu či odovzdal posolstvo od mimozemšťanov – a razom je náš rozum odstavený na vedľajšiu koľaj! Pokúsme sa preto vždy po vypočítaní informácií typu „A“ ešte pred závažným životným rozhodnutím k nim nájsť i to „B“, a až potom – skutočne slobodne – povedať áno či nie.

JAROSLAV HYNEK

Kontaktná adresa:

CPoNS pri YMCA
Tr. 17. listopadu 43
772 00 Olomouc 2
Česká republika

Tel./fax: 00420-68/522 19 44
e-mail: cpons@cpons.cz
internet: www.cpons.cz

Konzultačné hodiny:

streda 17.00 – 20.00 h.

Služby pre jednotlivcov sú anonymné a bezplatné.

Rozhodol som sa napísať toto svedectvo, ktorým som slúžil bratom a sestrám, aby mohlo poslúžiť i vám. Myslím si, že je veľmi potrebné navzájom si odovzdávať informácie o tom, čo v našom živote Boh vykonal a spoločne mu za to ďakovať. Aj keď nie som hrdý na svoju krišnovskú minulosť, pokúsím sa vám ju priblížiť verne a pravdivo, tak ako sa skutočne odohrala a ako som ju v tom čase prežíval. Nie preto, aby som tým robil reklamu tomuto hnutiu, ale preto, aby ste aj vy mali na mojej skúsenosti možnosť pochopiť, čo vlastne človek koketujúci so sektou prežíva, ako uvažuje a aké sú jeho vnútorné príčiny, pre ktoré sa rozhodol vstúpiť do tej či onej sekty. Možno sa v týchto riadkoch nájdú i tí, ktorí dnes prežívajú to, čo som vtedy aj ja prežíval. Možno si kladú i podobné otázky. Bol by som veľmi rád, ak by im toto svedectvo otvorilo oči a vzali si z neho ponaučenie. Ak budete trpezliví a tento môj trojdielny seriál dočítate do konca, dozviete sa, že dnes je to so mnou úplne inak ako vtedy pred desiatimi rokmi. Dnes som kresťan a viem, čo som tým získal. Dnes si uvedomujem, že medzi krišnovcami a kresťanmi je podstatný rozdiel, avšak vtedy som to ešte nevedel...

V tom čase som práve oslávil svoje 33. narodeniny. Nepatril som medzi pivných skautov, ani medzi nejakých povaľačov, okolie ma hodnotilo ako slušného chlapca. (Aspoň si to myslím.) Mal som rád prírodu, západy slnka, hviezdnatú oblohu. Prežíval som pomerne šťastné obdobie svojho života. Netrpel som nedostatkom finančných prostriedkov, mal som dobrú prácu, skvelú rodinu, manželku, zdravé deti. Nemal som spory na pracovisku ani v rodine. V jedno príjemné slnečné jesenné popoludnie som sa túlal ulicami Bratislavy. Navštevoval som tam kurz televíznej tvorby internátnou formou. Bol som nadšený,

pretože sa mi plnil môj životný sen pracovať s videotechnikou. Navyše som v kurze spoznal mnoho skvelých ľudí. Občas sme si spolu zašli posedieť do vinárne. Bol som šťastný a bez problémov. Vrátim sa však k tomu slnečnému popoludniu. Vyučovanie skončilo, bolo voľno. Písal sa rok 1990. Padla železná opona. Ľudia sa prestali mračiť a žili v očakávaní lepších časov. Stratila sa celospoločenská atmosféra strachu. Vnímajúc ducha slobody, s rukami vo vreckách, len tak som prechádzal uličkami a námestiami Bratislavy. Prezeral som si stánky predavačov na ulici, množstvo tovaru, dostatok pomarančov, plné výklady elektroniky. Na námestí SNP študenti predávali knihy. Zaujali ma dvaja mládenci s vyholenými hlavami a v ružových rúchach. Pristúpil som k stolom a začal hľadať medzi knihami, ktoré boli na pohľad pekné a farebné. Zo šiat mládenec vanula akási zvláštna vôňa. „Zaujalo Vás niečo?“ - spýtal sa ma vysoký mládenec a priateľsky a doširoka sa usmial. „Čo sú to za knihy, ktoré ponúkate?“ - zaznela namiesto odpovede moja otázka. „To sú knihy o bohu, ktoré odpovedajú na všetky položené otázky“ - pohotovo odpovedal. „Ozaj na všetky?“ - spýtal som sa nedôverčivo a pokračoval som. „Čo sa s nami stane po smrti?“ „Narodíte sa znovu, reinkarnujete sa“ - dodal a s úsmevom otvoril knihu ukazujúc mi veľkú dvojstránkovú maľbu. Nezabudnem na ten obraz: z embrya sa rodí človek, z neho dieťa, mláď, muž, stavec, prichádza strašná smrť a človek sa rodí znovu. Bol to pre mňa šok. Dal som sa s chlapcami do reči. Vyzvedali sa, či ma téma zaujala, poskytli mi adresu a pozvali ma v nedeľu na besedu, ak sa chcem dozvedieť viac. S nadšením som si kúpil publikáciu, v ktorej sme spolu listovali - prvý diel knihy o modrom bohu Krišnovi. Prekvapila ma jej vysoká cena - skoro dvesto korún. (V tom čase sa ceny

kníh pohybovali okolo päťdesiat až sto korún.) No zaplatil som rád. Ďalej som blúdil ulicami plný nadšenia, že som našiel boha. Sláva. Život sa nekončí, narodím sa znova. Hoci som v jednom živote žobrák, v druhom ma za moje utrpenie zákon karmy odmení a môžem sa narodiť napríklad ako knieža. Sadol som si v parku na lavičku a moje oči sa vpíjali do stránok knihy, hltajúc stránku za stránkou. Dozvedel som sa, ako pred mnohotisíc rokmi zostúpil v Indii boh Krišna, ktorý sa narodil zázračným spôsobom v kráľovskej rodine. No preto, že ho zlý duch Kansas chcel zabiť, jeho embryo bolo prenesené do tela inej matky. Narodil sa prekrásny chlapec, ktorý mal modrú farbu a lotosové oči. Robil zázraky v kráľovských záhradách, na jednom prste zdvihol obrovskú horu. Miloval mlieko a med i iné sladkosti. Krišna bol pastierom kráv, hral im na píšťale a ony ho počúvali. Tešila sa s ním celá príroda. Vyrastal spolu so svojím bratom, dvojčaťom, ktorý mal bielu pleť a volal sa Balaráma. Šantili, radovali sa, zabíjali spolu démonov v podobe hadov a rôznych netvorov. Krišna tu bol opísaný ako boh, neobmedzený, zjavujúci sa v tisíciach podobách. Všetko v tej knihe sa mi vtedy zdalo úžasné, pútavo vyrozprávané, a navyše v nej bolo množstvo farebných obrázkov.

Plný otázok som čakal na nedeľu. Vybral som sa autom do Bratislavy. Neďaleko YMKY, pri podjazde, ktorým sa ide na Kolibu, stál malý poschodový domček. Zazvonil som. Z okna sa vyklonila akási pani a povedala, že chlapci sa asi modlia a treba zvoniť na druhý zvonček. Zazvonil som ešte raz. Prišiel otvoril Roman. Srdečne ma privítal a pozval ma ďalej. Pred vstupom do miestnosti som si všimol množstvo topánok. Vyzul som sa. Z izby ma ovanula vôňa, mne dosiaľ neznáma. Vstúpil som do miestnosti, v ktorej

nebol nábytok. Cez okno presvitlo šero. Podlahu pokrýval koberec s orientálnym vzorom. Vpravo bol maličký stolík s obrázkom akéhosi starého Inda a množstvo kníh. Pri obrázku boli kvety a horeli tam tyčinky. V miestnosti sedelo asi osem mladých ľudí a spievali mahámantru Hare Krišna. Romanov spoločník sedel na zemi a jednou rukou hral na klávesový nástroj, druhou naťahoval mechy, aby mohli píšťaly malého organu znieť. V žltých odevoch bol iba Roman a jeho priateľ, obyvatelia bytu. Všetci sedeli na podlahe a spievali. Skončil spev a Roman podal akúsi knihu jednému z prítomných chlapcov, ktorý nemal rúcho, ale iba vyholenú hlavu. Prečítal z knihy niekoľko veršov. Roman k nim potom podal výklad. Nespomínam si presne, ale myslím si, že sa to týkalo reinkarnácie, ktorej zákony Krišna vysvetľoval Ardžunovi. Roman hovoril o princípe konania dobra a zla, ktoré musia byť v rovnováhe. Ak som to správne pochopil, tak podľa toho, ak spácham zlo, musím vykonať aj dobro, aby som si nezničil svoju karmu. Dozvedel som sa tiež, že Krišnovi služobníci sa volajú oddaní. Rozhodli sa mu slúžiť. Stolík vpravo je oltár a ten starý Ind na obrázku sa volá Prabhupáda. Kniha, ktorá je základom ich viery je Bhagavadgíta, skrátene Gíta.

Na chvíľu sa vo mne ozvali moje kresťanské základy, ktoré som mal ako dieťa a asi preto som sa spontánne opýtal na Ježiša. Dostal som odpoveď, že nezaložil nijakú paramparu (postupnosť duchovných učiteľov), lebo ho jeho učeníci zradili a Rimania pribili na kríž a zabili, že ho poslal Krišna, aby zabránil Židom v zabíjaní zvierat, najmä býkov, ktorých Židia obetovali. Je Krišnovým synom, ako Amor a mnoho iných, ktorí žijú vo vesmíre na

Ilustračná snímka: archív

Krišnalóke, kde je miesto morskej vody v mori mlieko. Boh zakázal zabíjať kravy, kozy a býkov. Na potvrdenie týchto slov mi prečítali kapitolu zo Starého zákona: „A Boh riekol: Hľa, dal som vám každú bylinu, ktorá plodí semä a ktorá je na tvári celej zeme, i každý strom, na ktorom je ovocie stromu, ktorý plodí semä. To všetko vám bude za pokrm.“ (Gn 1, 29) Potom mi prečítali text z Nového zákona: „Či neviete, či som Vám nevravel hneď od začiatku, načo sú mi vaše krvavé obety...“ Krišnu vykresľovali ako mladého, krásneho, nestarnúceho, ktorý mal mnoho žien, no z nich jeho najmilšiu, Rádhu, s ktorou tvoril harmonický pár. Bol ovešaný zlatom. Mal krásne telo, bol vševediaci a všemohúci. Podľa toho, čo tvrdili, je Krišna vlastne kresťanský boh, len kresťania to nechápu. Napriek tomu je dobré byť kresťanom, avšak dobrým kresťanom. Všetky náboženstvá skôr či neskôr i tak vedú ku Krišnovi, veď na dosiahnutie návratu k bohu je potrebné nespočetné množstvo životov. Peklo existuje, ale nie je to večný plameň, ako hlásajú kresťania, môže to byť horúčava na niektorej nízko obiehajúcej planéte v nižších sférach, na niektorom zo slnk. Ale po odpykaní trestu sa jednotliviec vracia na pozemskú sféru, alebo stúpa k nebeským sféram, najideálnejšie však na Krišnalóku, sídlo boha Krišnu.

Tok slov, pre mňa mnoho nových informácií. Ponúkli mi ďalšie knižky, rovnako drahé ako bola tá prvá. Zvažoval som, čo som sa dozvedel a popri tom som vo svojej mysli porovnával, ako sa tento boh odlišuje od kresťanského Boha, ktorého mi sprostredkovali na hodinách náboženstva.

Potom sme spievali piesne na oslavu boha Krišnu. Musím uznať, že dvaja oddaní bývajúci v onom byte – Roman a Karol – sa ku mne správali priateľsky. Okolo obeda ma pozvali, že si ma dovoľujú pohostiť ich stravou, čo som prijal. Roman sa profiloval ako vyučujúci, Karol ako ten, ktorý slúži bohu svojim kuchárskym umením. Najskôr obslúžili oltár. Obetovali sme Zlatému Avatárovi – Čajtanjovi Maháprabhuovi, ktorý žil v Indii v 15. storočí ako mních. Oslňoval svojou múdrosťou a krásou. Bol to taktiež Krišna, ale v inej inkarnácii (vtelení). Oddaní mu obetovali jedlo a to tak, že ho položili na oltár. Jedla sa okrem kuchára nesmel nikto dotknúť, až potom, keď ho Krišna „ochutnal“, mohli z neho jesť i ostatní. To bolo pre nich výsadou, pretože jedli z jedla, ktorého sa dotkli pery boha. Jedlo bolo samozrejme

vegetariánske, oddaní boli vegetariáni. Pri tejto návšteve som sa prezentoval ako kresťan. Roman vravel, že to neprekáža. Iba jeden z prítomných ostro na mňa vystúpil: „Ale kresťania jedia mäso!“ Roman ho však utišil. Prijal som pozvanie a jedol som spolu s nimi. Jedlo malo zvláštnu chuť, bol to vyprázaný karfiol a ryža spolu s akousi zeleninou, všetko bolo okorenené zvláštnym korením, nie ostrým, skôr sladkým. Moje pocity počas tejto prvej návštevy boli spočiatku zmiešané, no potom sa vo mne prelomila bariéra. Učarila mi vôňa santalových tyčiniek, indická hudba, no čo ma zaujalo najviac, bola filozofia. Ako som spomenul, nemal som núdzu o peniaze, a tak som si už pri prvej návšteve mohol kúpiť viacero kníh, kazety a tyčinky.

Začal som obetovať bohu najskôr tyčinky, ktorých zápach (no pre mňa vtedy vôňa) sa niesol po celom byte. Sám sebe som si pripadal výnimočný a šťastný, že objavujem boha. Začal som čítať život Prabhupádu a pravidelne navštevovať zhromaždenia oddaných, vždy v nedeľu dopoludnia. Cestou som si spieval mantry, pretože mi povedali, že spievanie mantier je veľmi dôležité a očisťuje ma od mojej zlej karmy. Asi po mesiaci som si zhotovil doma oltár, čo bolo veľmi jednoduché. Na nízku skrinku som prestrel vyhladenú žltú látku, položil som tam „sväté“ knihy – Bhagavadgítu, Život a dielo Šríla Prabhupádu, Krišna I, II a ďalšie. Kúpil som si stojan na tyčinky a pravidelne som kadil Krišnovi. Spieval som mantry, predovšetkým mantru Hare Krišna, veľa som čítal. Prenášal som svoju myseľ do ďalekej Indie k brehom rieky Gangy, počas čítania životopisu Prabhupádu som spolu s ním prežíval jeho cestu do Ameriky. Tento starý muž sa mi stal milším najmä po tom, čo som zisťoval, že i Beatles istý čas patrili ku Krišnovcom. Žasol som, ako v Amerike získaval mládež, ako vyučoval, ako chodil po svete budovať chrámy pre Krišnu.

Ako som už hneď v úvode poznamenal, ani v najmenšom nechcem, aby môj príspevok vyznel ako oslava hinduizmu a tobôž nie ako propagácia Hare Krišna hnutia. Snažím sa len verne a čo najpresnejšie opísať stav mojej mysle a duše. Chcem si odpovedať na otázku, prečo ja, Stredo- európan, vychovaný na kresťanských tradíciách, som tri roky blúdil a hľadal v týchto mútnych vodách zmysel života. Prečo som ho hľadal práve tam a čo spôsobilo, že sa nenaplnili moje očakávania. Prečo?

ŠTEFAN MARŠALA

(Pokračovanie v budúcom čísle)

Kresťanstvo a hinduizmus

Hinduizmus vo svojej podstate nie je svetovým náboženstvom, pretože je národným fenoménom Indie. Na rozdiel od kresťanstva, islamu či budhizmu nemá svojho zakladateľa a nemožno ani presne zistiť začiatky (obdobie) jeho vzniku. Nemožno ho klasifikovať európskym „buď - alebo“, pretože do seba integruje na prvý pohľad celkom protichodné prvky: animizmus, polyteizmus, monoteizmus, monizmus, dokonca aj ateizmus. Je zberným pojmom pre množstvo najrozličnejších vierovyznaní, kultov a rituálov a v európskom chápaní prekračuje pojem náboženstva. Aj sekty tu majú iný zvuk, ako napríklad v kresťanstve. Príslovečný pluralizmus ich stavia vedľa seba ako alternatívne cesty. Nijaký systém pre Indu nie je plne obsiahnutou pravdou, ale iba podmienenou výrazovou formou, ohraničenou možnosťami myslenia. Transcendentné možno vystihnúť len čiastočne obrazmi a symbolmi. Indológ D. Zbaviteľ upozorňuje, že termín *hinduizmus* má moslimský pôvod a pôvodne mal odlišiť územia, ktoré ovládal islam od miestnych „neveriacich“, nemoslimov. Hinduisti sami celé stáročia necítili potrebu označiť svoju vieru osobitným menom. V hinduizme neexistuje nijaká organizácia (podobná kresťanskej cirkvi) ani inštitučná štruktúra, nemá nadradenú autoritu, ani kanonizované sväté písma (napr. Bhagavadgíta je tiež iba jednou z mnohých tzv. inšpirovaných kníh). Takisto S. Radhakrishnan oceňuje na indickom myslení jeho nedogmatickosť, keď hovorí, že namiesto dogiem ponúka akési pracovné hypotézy pre ľudské správanie. „*Ātmanam viddhi*“ (poznaj sám seba) je výrok, ktorý je sumou indickej filozofie. Dôsledkom je vysoký stupeň flexibility, ktorá do seba ľahšie integruje reformátorov typu Budhu prichádzajúcich vtedy, keď sa niektoré články viery postupne stávajú nepriemerané.

V hinduizme sa rozlišujú tri základné periódy:

1. védizmus - prírodný kult árijských Indov, vyznačujúci sa prevažne polyteizmom. Božstvá sú usporiadané väčšmi rodinne ako hierarchicky, mnohé božstvá sú dôsledkom oduševnenia prírodných javov;
2. brahmanizmus - náboženské formy vychádzajúce z védizmu spojené s obetnou praxou, kastovníctvom a mystickými špekuláciami;
3. klasický hinduizmus - k brahmanizmu pridáva nové náboženské idey, božstvá a rituály.

Védsky boh Krišna

Hinduistom sa človek nestáva (ako je to v kresťanstve) konverziou a prijatím tohto filozofického systému, ale splynutím s daným sociálnym a náboženským spoločenstvom - narodením do niektorej z kást. Kastu tvorí skupina s rovnakou tradíciou, zvykmi a predpismi. Členovi umožňuje ľahšie sa sociálne zaradiť a nájsť si prácu a do určitej miery je aj ochranou pred konkurenciou. Takéto sociálne usporiadanie bolo veľkou záštitou voči prieniku iných kultúr a náboženstiev. Konverzia do iného náboženstva znamenala exkomunikáciu z danej kasty, stratu sociálnych väzieb a spoločenského úpadok - v hierarchii stál takýto človek nižšie ako kasta páriov (nedotknuteľných). Napriek tomu však v posledných desaťročiach badať záujem Indie o duchovný vplyv, ktorý by prekračoval hranice vlastnej krajiny. Na druhej strane prienik východného myslenia do západných krajín sa okrem iného spája so silnejúcim národným hnutím Indie z konca 19. a prvej polovice 20. storočia. Národné povedomie bolo čiastočne odozvou na vplyv anglických kolonizátorov, ale aj na politické a ekonomické úspechy orientálnych národov. V Bengálsku sa zrodila panindická idea politicky vyjadrená Gándhího hnutím nespolupráce a odmietaním západného materializmu.

Tlak západných kresťanských misíi vyvolal protipohyb aj v znovuoživení indickej religiozity, vybudovala sa hinduistická univerzita v Benárese, posilnil sa návrat k posvätným písmam a zvykom. V Bengálsku sa bohyňa Kálí stala nadpozemským stelesnením národnej idey a solidarity. V 20. rokoch tohto storočia v indickej novinách začali vychádzať články s národnostne náboženským podtextom, ktoré pranierujú vieru kolonizátorov a ich „falošné náboženstvo“, „protirečenia v Biblii“,

vieru v stvorenie z ničoho, dedičný hriech, zástupnú obeť Ježiša Krista atď. Pre vzdelaného hindu je kresťanstvo len jednou z ciest príbuznou indickej bhakti – máрге (ceste odovzdanosti), odlišujúcou sa len vo svojich obyčajach: v možnosti jesť mäso, piť alkohol a v neuznávaní kást.

Bráhma – člen najvyššej kasty

Náboženská ortodoxia Indie sa snaží o misijný prienik na západ posilnením guruzizmu a prví priekopníci, napríklad Vivekananda, v roku 1893 s úspechom zastupujú hinduizmus v americkom „parlamente svetových náboženstiev“. Veľkej úcte sa dodnes teší bengálsky básnik a mysliteľ R. Thákur (držiteľ Nobelovej ceny za literatúru, pochádzajúci pôvodne zo sekty Brahma-Samádž). V posledných rokoch sme tiež svedkami nebývalého záujmu o spiritualitu Indie a spektrum záujemcov je pritom veľmi široké: od povrchného dotyku s Indiou ako „módny artiklom“ až po vážne úsilie religionistov a etnológov porozumieť náboženstvu a kultúre tohto ojedinelého subkontinentu.

Očistný rituál v posvätej rieke Gange

Chápanie Boha

Náboženské vedomie Indie je rozkolísané medzi monoteizmom a monizmom, medzi personalistickým a impersonalistickým (osobným a neosobným) poňatím Boha. Podľa S. Radhakrishnana odráža napätie neosobného bytia filozofie a náboženského vedomia, ktoré má podobu dialógu, teda vzťahu dvoch vôľ: ohraničenej a neo-hraničenej. Konceptia osobného Boha je splynutím najvyššej logickej pravdy s najhlbším náboženským presvedčením. K tomuto záveru však Radhakrishnan dochádza z pozícií advaity (nedualistické učenie), pričom monizmus považuje za jediný filozoficky konzekventný systém a monoteizmus vníma len ako kompromis ľudového náboženstva a filozofie. V duchu „mystiky identity“ je presvedčený, že keď sa dosiahne náboženský ideál, osobná koncepcia je prekonaná. Pravá bhakti (oddaná služba Bohu) je hľadaním svojej vlastnej skutočnej povahy. Čím vyššie človek v náboženskej skúsenosti stúpa, tým viac sa približuje k splynutiu objekt – subjekt. Podobné tendencie vidieť napr. aj v Taittirija upanišáde: *„Ja som potrava, ja som požierač potravy. Ja som subjekt aj objekt – obidvoje dohromady. Ja som prvorodený, aj ničiteľ sveta. Ja som slnečné svetlo. Ja som stred sveta aj nesmrteľných bohov.“*

Toto napätie plasticky vyjadrujú odlišné postoje dvoch významných indických mysliteľov: Šankaru a Rámanudžu. Monistickú mystiku identity predstavuje Šankara. Popri existencii zákona odplaty je pre neho funkcia boha ako stvoriteľa podružná a dôraz kladie na vnútornú energiu, čo rozochvieva vesmír. Hovorí, že *„záhradníkovi nemôžeme pripisovať to, čo je spôsobené životnými silami rastlín“*. Boha prirovnáva k dažďu, ktorý pomáha rastlinám rásť, ale to, čo z nich rastie, závisí od povahy semena. Božstvo svetu nevládne zvonku, ale je skôr akýmsi vnútorným vodcom. Náboženstvo pre Šankaru začína zmyslom duše pre nekonečno – pocitom lásky a úcty k veľkému duchu (Radhakrishnan používa termín *spiritualizovaná bhakti*) – a končí

tým, že sama sa stáva nekonečnom. Toto je obsiahnuté v slovách *Tat tvam asi*, čiže božstvo, ktoré si hľadal, si ty sám. Tvoj áťman je brahma. V srdci takejto náboženskej vrúcnosti mizne rozdiel medzi subjektom a objektom. Dobre to ilustruje báseň perzského autora Faríduddína Attára o vtákoch, ktorých unavuje život v priemernosti a vydávajú sa na cestu, aby našli bájneho vtáka Simorgha. Mnohí z nich nedoletia, podľahnú námahe, alebo odbočia za vidinou istejšej a ľahšej odmeny. Len malý kráľovič doletí až ku kráľovi. Roztvorí sa sto závesov, rozžiari sa neuveriteľná žiara, ale vtáky vidia iba zrkadlo. Ozve sa hlas, ktorý im povie, že to je tá jediná pravda. Simorgh, ktorého hľadali, to sú oni sami...

Teizmus Rámanudžu s jeho „mystikou vzťahu“ tvorí určitú opozíciu voči Šankarovej advaite. Rámanudža vychádza z toho, že ľudia sú slabé bytosti a Šankara zabúda, že je tu možnosť prijať milosť a pomoc zvonku. Dôraz kladie na bhakti, čiže nesebeckú lásku a fascináciu Bohom, ktorá sa

Višnu s manželkou Lakšmí a štvorhlavým Brahmom na lotose vyrastajúcom z Višnuovho pupka

realizuje formou dialógu. Nie je to len cit, zahŕňa aj vôľu a intelekt. Slepé prilnutie neznamená bhakti. Napriek tomu, že takáto náboženská skúsenosť môže byť vysoko intímna a v prípade človeka je akoby ohňom, čo spaľuje hranice egocentrického obmedzenia, nikdy nezanikne individualita oboch aktérov. Aj v tej najhlbšej bhakti zostáva rozdiel medzi subjektom a objektom, medzi pozorovateľom a pozorovaným. Nejde tu o „prehltnutie“ alebo vstrebávanie jedného druhým, ale o spoločnosť. Podľa Rámanudžu *„povaha vedomia dokazuje existenciu stáleho mysliaceho*

Šiva Natarádža (12. stor.)

subjektu, ako aj objektov odlišných od „ja“. Poznanie v sebe zahŕňa vnímanie rozdielu. Polemizuje so Šankarovým výkladom „tat tvam asi“ (to si ty) a tvrdí, že každý súd je syntézou rozdielov. Oslobodenie človeka (mokša) neznamená ako v iných systémoch rozplynutie a zmiznutie „ja“, ale očistenie od prímiesí a deformácií. Protikladom ku spásu nie je individualita, ale sebestvo. Za utrpenie vo svete je zodpovedný človek, ktorý má moc rozhodovať sa pre dobro alebo zlo.

„Tat tvam asi“ verzus biblické „ja a Ty“

„Osoba je svojou podstatou určená na to, aby sa stala Ja nejakého Ty. Radikálne osamotená osoba neexistuje“. R. Guardini

Existujú viaceré snahy včleniť upanišádovské „tat tvam asi“ do biblického kontextu. Splynutie duše s Bohom však nezodpovedá porozumeniu kresťanskej viery, pretože vedomie narušeného vzťahu medzi „ja“ a „Ty“ popiera možnosť vzájomnej identity. Mystika identity neakceptuje biblický dôraz na hĺbku priepasti medzi ľudskou existenciou a Stvoriteľom. Tá sa zo strany ľudskej existencie nedá premostiť. Oproti monistickému ideálu identity stojí v kresťanstve vízia zmiernenia a posunu smerom k pôvodnej spolupatričnosti.

Podobne Radhakrishnan podniká pokusy o syntézu „tat tvam asi“ s pavlovskou mystikou, napríklad: „Veď v ňom (Kristovi) bolo stvorené všetko na nebi i na

zemi, viditeľné i neviditeľné...“ (Kol 1, 1); „Deti moje, pre ktoré znova trpím pôrodné bolesti, kým Kristus nebude stvárnený vo vás...“ (Gal 4, 19); alebo „Či nevíete, že ste chrámom Božím a že Duch Boží vo vás prebýva?“ (1 Kor 3, 16). Avšak pavlovské približovanie sa obrazu Boha, dokonca vedomie jeho prítomnosti vo veriacom – „Už nežijem ja, ale žije vo mne Kristus“ (Gal 2, 20) – ešte stále nie je monistickou mystikou identity. Aj výroky ako „poznanie“, „nesmrteľnosť“, „znovunarodenie“, „zmŕtvychvstanie“ a iné považuje Radhakrishnan za znaky univerzálneho náboženstva. Iným príkladom sú texty z Bhagavadgíty, ktoré sú na prvý pohľad podobné jánovským textom v Novom zákone: „Tí, čo poznajú a nazierajú pravú skutočnosť, vštiepia si ono poznanie. (...) Skrze toto poznanie uzrieš všetko tvorstvo bezo zvyšku v sebe a potom vo mne“ (Bhag. 4. spev, v. 34); „Kto mňa vidí všade a všetko vidí vo mne, tomu sa ja nestraťím a on sa nestraťí mne.“ (Bhag. 6. spev, v. 30) a „V ten deň spoznáte,

že ja som vo svojom Otcovi a vy ste vo mne a ja vo vás.“ (Jn 14, 20). Hodnotenie týchto pojmov čisto z fenomenologického hľadiska však pri nerešpektovaní historického kontextu v konečnom dôsledku deformuje ich význam. Historická postava Ježiša Nazaretského je „mystický vypreparovaná“ a zbavená utrpenia, smrti na kríži a jej soteriologických dôsledkov – teda všetkého, čo tvorí jadro kresťanskej náuky.

Rozdielnosť medzi „ja“ a „Ty“ v náboženskej skúsenosti možno vyjadriť slovami kresťana A. Frosarda, ktoré vyberáme z jeho opisu vlastnej konverzie: „Predstavte si, bol som mladý muž, vychovaný v marxistickom ateizme a ako väčšina kamarátov som neveril v Boha. V jed-

no ráno som sa dostal k malej kaplnke a nevdojak som do nej vošiel. Ticho, polotieň, samota. Vôňa kadidla a starých sviečok. V slnečných lúčoch sa chveli zrnká prachu. A potom prišiel šok. Môj životný šok. Pozrel som vľavo a úplne na konci som zbadal neuveriteľne silné, intenzívne svetlo. V okamihu ma zaplavilo, vylialo na mňa všetky farby, zvuky a vône. Bolo to duchovné, inteligentné svetlo, oplývajúce nekonečnou láskou a nežnosťou. Intímne poznalo moje najmenšie kvality a nedostatky. Tak som sa vlastne zúčastnil na svojom obrátení. Videl som sa taký, aký som bol: zmes ničoty a hriechu. Bol som nič. No svetlo sa o toto nič zaujímalo.“ Napriek bytostnej prepojenosti veriaceho a „svetla“ zostáva zachovaný rozdiel medzi oboma aktérmi stretnutia.

Medzi monistickou mystikou identity, v ktorej sa hranice osobnosti rozpadajú a teistickou mystikou vzťahu, ktorá je stretnutím a dialógom medzi „ja“ a „Ty“ existuje zjavné napätie. Napríklad v Brhadaranjaka upanišáde čítame: „Ktokoľvek

Šivov chrám v Čidambarame

uctieva iné božstvo takým spôsobom, akoby ono bolo niečím iným, iným „ja“, nepoznáva správne.“ Pre monistu je teda vedomie rozdielnosti nižším typom skúsenosti, pre kresťana je naopak splynutie subjektu a objektu ilúziou, navyše prifarbenou nebezpečnou duchovnou pýchou. Bude ju vnímať ako ozvenu hadovej ponuky z raja: „budete ako bohovia“. Ježišovo oslovenie Boha „Otče“ pozýva veriaceho k spriaznenosti a intimite vzťahu, ale aj k realite trvalého synovstva a dcérstva. Cieľom teda nie je dospelosť, ktorá by viedla k autonómii a popretiu závislosti od „Otca“.

Židovský monoteizmus a trojičná náuka

V učení Cirkvi trojičný Boh nie je monadickým Bohom či ideou multiformity, ktorá by sa spájala s pravým označením Boha. Tvrdením, že podstata Boha sa prejavuje v troch osobách, pričom každá z nich je rovnocenná, sa Cirkev odlišuje od iných mimokresťanských náboženských koncepcií, teda aj od hinduizmu. Nie je to monizmus upanišád, ani védsky polyteizmus či striktný monoteizmus, ako ho poznáme v islame či židovstve. Podstata kresťanstva – absolútne sebazjavenie Boha v osobe Krista a Božia absolútna komunikácia seba samého v Duchu Svätom môžu byť podložené len vtedy, ak majú svoj základ a princípy v ontologickej Trojici. Termín „ontologická Trojica“ je dôležitý, pretože iné náboženské systémy vrátane hinduizmu na roz-

diel od kresťanstva postulujú Boha ako jediný aspekt univerza ako celku. Kresťanské učenie o Trojici ju predstavuje ako samu v sebe existujúcu, nezávisle od vzťahu ku stvorenému univerzu, celistvú, zahrňujúcu jednotu rovnako ako pluralitu.

Boh je jeden. V tomto zmysle kresťanstvo nie je polyteistické ani triteistické, ale monoteistické. Hovorí o jedinej božskej podstate, o Bohu, ktorého starozákonné spoločenstvo rozpoznávalo ako Jahveho. Boh je trojjediný. Každý z Trojice je božstvom a podieľa sa na konštituovaní božskej podstaty. Jediný Boh nie je osamelou bytosťou, ale existuje v multiplicitate troch subjektov Trojice. Božská trojjedinosť podľa tejto náuky pritom nie je iba dôsledkom ľudského vnímania Boha – je ontologickou skutočnosťou a kľúčom k porozumeniu božského bytia. Podobne aj rozdielnosť Trojice je ontologická – Boh Otec, Syn a Duch Svätý spolu tvoria Boha. Boh je rozdielny vo vnútri jednoty: Otec, Syn a Duch Svätý sa vzájomne odlišujú. Aktéri tejto jednoty naplňajú špecifickú úlohu v rámci jediného božského programu. Funkciou Otca je program stvorenia, funkcia Syna je manifestáciou a vyjavením Boha. Funkciou Ducha Svätého ako osobnej božskej sily aktívnej vo svete je naplniť božskú vôľu a program.

Boh ako jednota. Jednota programu a božská aktivita sa charakterizuje spolupracou medzi všetkými aktérmi Trojice: „*A keď jemu bude všetko poddané, vtedy aj sám Syn sa podrobí tomu, ktorý mu všetko poddal, aby Boh bol všetko vo všetkom*“ (1 Kor 15, 28). Každý je prepojený s dieľom toho druhého, čím spolu naplňajú

božský program, ktorým je večná bytostná jednota v rozmanitosti. Obsahom tejto jednoty je agapé. Na základe biblickej správy sa Boh vyjavuje ako láska, ktorá je jeho podstatou. Zároveň však platí, že láska nerovná sa Boh, čiže Jeho podstata sa v nej nevyčerpáva. Láska je termín označujúci vzťah medzi milujúcim a milovaným. Kresťanstvo na rozdiel od monizmu stojí na presvedčení, že láska odtrhnutá od vzťahu medzi „ja“ a „Ty“ nie je možná, pretože má dialogický charakter. Grenz v tejto súvislosti pripomína Hegelov koncept podstaty osoby, ktorou je sebaodovzdanie druhému. Podobne k trojičnej náuke je božská jednota založená na sebaodovzdaní každého z aktérov Trojice.

Paralely a odlišnosti v živote Krišnu a Krista

Obaja sa narodili do chudobných pomerov. Rodičia oboch (v prípade Krišnu adoptívni) museli s dieťaťom utiecť pred nebezpečením. Potom sa odohráva epizóda vraždenia malých detí. Krišna aj Kristus sa prezentujú ako manifestácia božstva. Obe náboženstvá kladú dôraz na ich uctievanie. Do určitej miery možno ako paralelu uviesť aj ich utrpenie. Počas pozemského pôsobenia avatáru sa jeho ľudský aspekt prejavuje utrpením. Napriek tomu však nazeranie reality sveta, javov a integrita bohočlovečenstva je v kresťanstve a hinduizme diametrálne odlišná.

Burnett uvádza, že hoci sú obaja poslami lásky, Krišnova láska sa oveľa výraznejšie prejavuje ako zmyslový vzťah. Príkladom môže byť mýtus z Bhagavata-purány. Inou odlišnosťou je spôsob ich narodenia. Hoci obaja vyrastali v chudobnom prostredí, v hinduizme sa neudománilo učenie o narodení z panny: Avatárovia sa rozhodli byť „splodení“ v nebi a „vštepni“ do pozemskej matky. V kontraste s tým vidíme Máriu akoby viac „spolupracujúcu“ s božskou epifániou – je v pravom zmysle matkou, v hinduizme je matka viac nositeľkou či pestúnkou avatáru. Teologicky je tento fenomén rozpracovaný v bohočlovečenstve Ježiša Krista, v učení o spojení dvoch hypostáz v jeho osobe. Z teologických dôsledkov učenia o narodení z panny uvádzame: a) narodenie z panny včleňuje preexistenčný logos do histórie; b) potvrdzuje Ježiša ako pravého človeka; c) inkarnácia a narodenie zo ženy vydvihuje integritu fyzického a duchovného.

Krišna zdvíha horu Góvardhan (indická miniatúra, 18. – 19. stor.)

Ďalším rozdielom je výlučnosť či jedinečnosť inkarnácie Krista oproti periodickému vteľovaniu najvyššej reality do avatárov. Podobne sa líši linearita židovského chápania času: „*Rovnako ako je ustanovené, že ľudia raz zomrú a potom bude súd, tak sa aj Kristus obetoval, aby sňal hriechy mnohých...*“ (Heb 9, 27) s cyklickým ponímaním hinduizmu, ktorá sa premietla do kontrastu koncepcií vzkriesenia a reinkarnácie. Identifikácia vteleného ducha s viditeľnou podobou je ilúziou, pretože avatár sa tak prejavuje iba vo fenomenálnom svete. Viditeľná podoba môže byť pre veriaceho nanajvýš ak „pomôckou“ uctievania, v skutočnosti však je iba premenlivou maskou Absolútna.

Dôležitým rozdielom medzi hinduistickým avatárom a inkarnáciou v kresťanstve je aj fakt, že avatár netrpí, pretože je bez túžob. Vie, že príčinou utrpenia je karma a nie vtelenie. Keďže je pánom karmy, je odpútaný a nad sansárou. Etický ideál odpútanosti má svoj základ v dualite hmoty a ducha. Spojenie duše (ktorá je čistým duchom) s hmotou by znamenalo jej poníženie. Ďalej sa avatár odlišuje v tom, že na rozdiel od jednorazovej, neopakovateľnej a konečnej inkarnácie Krista počet božských inkarnácií v hinduizme nie je ohraničený časom, miestom ani náboženstvom, pretože nekonečné najvyššie Bytie tieto hranice prelamuje.

Iným rozdielom je vzťah k telesnému. Zatiaľ čo v kresťanstve sa „Slovo stáva telom“ a inkarnovaný sa naplno stotožňuje so svojím telom, v hinduizme je avatár stykom s hmotou ponížený: „*Zoberiem na seba telo človeka. Kvôli vám prijmem prach! Vteľm sa so všetkými časťami. Prejavím sa ako človek!...*“ (Kniha detstva, s. 274/218). Dotyky s hmotným svetom v sebe nemajú stálosť, telo je iba prechodným nosičom večného ducha, a preto ho s ním nemožno stotožniť: „*Podobne ako človek odhadzuje schátralé šaty a berie si nové, rovnako aj vtelený duch odhodí schátralé telá a vstupuje do iných, nových.*“ (Bhag.)

Posledným a vari najpodstatnejším z uvedených rozdielov je historicita. Kým Krišna a ostatní avatári boli iba mytologickými bytosťami, Kristus je preukázateľne historická osobnosť, ktorá nielenže zásadne ovplyvnila chod ľudských dejín, ale aj život každého z tých, čo v neho uverili.

DUŠAN JAURA

Foto: archív

Mgr. Dušan Jaura (* 1967) – je teológ a doktorant religionistiky na Katedre religionistiky Filozofickej fakulty UK v Bratislave.

Historické fázy hinduizmu

Najstaršou vývojovou fázou hinduizmu je védizmus. Najstaršími spismi pochádzajúcimi z tohto obdobia (pribl. 1500 – 1000 pred Kr.) sú: Rgavéd, Sámavéd, Jadžurvéd a Atharvavéd. K svetu obrátený charakter védského náboženstva árijskej bojovníckej spoločnosti sa prejavuje v stále nádhernejších a nákladnejších rítoch tých čias. S pribúdajúcim významom a komplikovanosťou obetí sa k štyrom védam postupne pripojovali výklady o zmysle obetí – brahmany, ktoré vznikali asi okolo roku 1000 pred Kr. Od nich sa odvodzuje označenie *bráhmani*, meno védskych obetných kňazov. Keď táto spoločenská trieda nadobúdala väčší význam, postupne sa menil aj charakter védského náboženstva, obráteného k pozemským veciam. Bráhmani sa začali zaoberať pôvodom vesmíru a jeho síl ovplyvňujúcich ľudí a všetok život. Tieto otázky sa snažili zodpovedať pomocou dvoch nových pojmov, *brahma* a *átman*, a tak sa začala fáza brahmanizmu. Svoj vrchol dosiahla v upanišádach, vznikajúcich v rôznych bráhmanských školách. V týchto textoch sú už obsiahnuté všetky náuky, ktoré od tých čias majú dôležitú rolu v hinduizme: koncept najvyššej bytosti a snaha o zjednotenie s ňou, viera v poslednú identitu medzi individuálnym Ja (*átman*) a prazákladom kozmu (*brahma*) a učenie o znovuzrození, ktoré sa zakladá na zákone o príčine a pôsobení každého konania (karmický zákon). V nasledujúcom období klasického hinduizmu sa prejavuje šesť ortodoxne náboženských systémov: *mímánsa*, *védanta*, *sánkhja*, *joga*, *vaišéšika* a *njána*. Najstaršia z nich je *mímánsa*. Podáva filozofické odôvodnenie védskych rituálov a zastáva neomylnosť véd. *Védanta* vyvinula niekoľko škôl zastupujúcich rôznu stupeň identity medzi *átmanom* a *brahmou*. Vzájomne protikladné smery sú nedualistická *adveita védanta* a dualistická *dvaita védanta*. Dualistické poňatie sveta zastáva aj *sánkhja*, ktorá s *jogou* vytvára určitý celok. Kým *sánkhja* prináša filozofický základ, *joga* je väčšmi praktickou cestou „spásy“. Sú dva kozmické princípy – *puruša* (duša) a *prakrti* (hmota). Spojením s hmotou sa s ňou duša nesprávne stotožňuje a zabúda na svoje večné bytie. Cestou *jogy*, ktorá

predpisuje určité očistné príkazy, telesné cvičenia a meditačné techniky, sa duša, podľa tejto teórie, oslobodzuje od neznalosti seba samej, a tým od kolobehu nových zrodení. *Vaišéšika* učí atomistickú kozmológiu, ktorá rozdeľuje prírodu na rôzne substancie (zem, voda, oheň, vzduch, éter) vystupujúce v rôznych kvalitách (pozostávajúce z farby, chuti, počtu, spojení a pod.). Spojením týchto substancií vzniká javový svet. V kozmických periódach vzniku a zániku sveta uchováva duše svoje dobré a zlé skutky, spájajú sa s atómami a otvárajú nový tvorivý cyklus. *Njána* stavia predovšetkým na materialistickom systéme *vaišéšiky* a učí najmä logiku ako cestu poznania. Všetkých šesť systémov uznáva vedy ako najvyššiu autoritu a záväzný systém kást, t. j. rozdelenie spoločnosti do štyroch základných kategórií: *bráhmani* (kňazi), *kšatrijovia* (panovníci, bojovníci), *vajšjovia* (obchodníci a roľníci) a *šúdrovia* (robotníci). Etika, resp. pravé konanie (*dharma*) závisí od sociálneho postavenia individua a nie je rovnaká pre všetkých.

V epoche monoteistického hinduizmu sa vytvárajú dva výrazné smery – *šivaizmus* a *višnuizmus*, v ktorých buď Šiva alebo Višnu preberá všetky tri funkcie absolútna. Vo vnútri šivaizmu sa vyvinuli viaceré rozdielne smery, avšak pre všetky je spoločný ich náboženský cieľ, aby sa duša oslobodila od svojich pozemských zväzkov a dosiahla stav označovaný ako *šivatá* (prirodzenosť Šivova). So šivaizmom je úzko spojený aj *šaktizmus*, uctievanie bohyne Šakti, Šivovej manželky. Pre stúpcov tohto smeru je spojenie oboch aspektov absolútna, mužského so ženským, výrazom pôvodnej kozmickej harmónie. Iný veľký monoteistický smer – *višnuizmus* – vidí najvyšší princíp v bohu Višnuovi. Aj v rámci *višnuizmu* sa vytvorili viaceré školy, pričom najslávnejšia je Rámánudžova, Vallabhova a Čaitanjova škola. Líšia sa najmä v chápaní ontologického pomeru boha a individuálnej duše. Z *višnuizmu* sa vyvinulo šťastie veľmi extatické hnutie *bhakti*, ktoré sa sústreďuje na uctievanie Krišnu a Rámu. Obaja sa považujú za inkarnácie (vteľnia) boha Višnu.

(Podľa *Encyklopedie náboženství* spracoval -br-)

REPORT

Obet čiernej mágie?

Dňa 24. februára t. r. krátko pred 21. hodinou spozorovala žena, že vzadu v záhrade horí. S hrôzou zistila, že tam na horiacom sude sedí jej syn. Hoci sa matke spolu s druhom podarilo požiari uhasiť, synovi to už nepomohlo. Zahynul na následky inhalácie horiacich splodín, popálenín tretieho stupňa a šoku. Róbert M. mal 22 rokov a pre psychickú labilitu ho predčasne prepustili z vojny (bol tam len dva mesiace). V dedine bol známy ako čudák, ktorý nemal žiadnych kamarátov. Mal však nebezpečné záujmy: čiernu mágiu a satanizmus. Tieto sa mu stali osudnými, lebo ešte i v deň tragédie mu prišla poštou zásielka okultnej literatúry (Lexikón hermetizmu, Démon a Čierny drak). Je tu i predpoklad, že na svoj čin sa dopredu pripravoval, lebo deň predtým sa bol rozlúčiť so svojimi príbuznými v Trnave. V poslednom čase hovoril o tom, že on už dlho na tomto svete nebude.

Podľa informácií z médií spracoval –ml–

Ludia druhej triedy?

V mnohých islamských krajinách sa kresťania a príslušníci iných náboženstiev stávajú občanmi druhej kategórie. Vyplyva to zo správy s názvom *Náboženská sloboda v krajinách s prevažne islamským obyvateľstvom*, ktorú predstavila nemecká sekcia medzinárodnej nadácie Kirche in Not – Ostpriesterhilfe 15. februára t. r. v Mníchove. Štúdia, v ktorej sa uvádza 46 štátov od Egypta až po Cyprus, ukazuje podľa Kirche in Not diferencovaný obraz od širokej náboženskej slobody a priazne štátu v Kazachstane až po Saudskú Arábiu, kde sa nemuslimské praktizovanie náboženstva dokonca i v súkromí prísne trestá. Najčastejšie sa v nej stretávame s právne zakotveným zákazom pre moslimov prejsť na kresťanskú vieru. Analýzu, ktorá obsahuje správy agentúr, tlače a dokumentácie, autori doplnili i výpoveďami očitých svedkov a Kirche in Not ju chce predkladať každý rok. KP/TK KBS

ZDENĚK VOJTÍŠEK:

Netradiční náboženství u nás

(Vydal Dingir, s. r. o., Praha 1998, 144 s. + obrazová príloha)

Hoci tento zaujímavý knižný titul vyšiel už pred dvoma rokmi a ako som počul, jeho náklad je v súčasnosti beznádejne vypredaný (čaká sa na jeho tretie vydanie), je práve svojou autenticitou nesporne výnimočný. Doposiaľ v Českej republike (ale i na Slovensku) vychádzali o problematike siekt a nových náboženských kultov iba preložené cudzojazyčné publikácie čerpajúce zo skúseností západných krajín. Autor tejto knihy – PhDr. Zdeněk Vojtíšek, patriaci k zakladajúcim členom českej Spoločnosti pre štúdium siekt a nových náboženských smerov, sa však podujal zmapovať českú náboženskú scénu (ktorá je zo známych príčin v mnohom podobná i slovenskej) a túto úlohu i úspešne zvládol.

Kniha je rozdelená do piatich kapitol a doplnená je zoznamom použitej, odporúčanej literatúry, registrom, ako aj obrazovou prílohou zakladateľov niektorých hnutí a smerov. Úvodná kapitola s názvom *Naše súčasná náboženská scéna* sa zaoberá mapovaním náboženskej situácie v Českej republike. Pri prehľade pôsobenia najvýznamnejších a najrozšírenejších svetových náboženstiev (kresťanstvo, judaizmus, islam, budhizmus a hinduizmus) v nej autor uvádza v krátkosti históriu ich vzniku. Venuje sa v nej aj skupinám stojacim na pomedzí kresťanstva a dotýka sa i problematiky postavenia a registrácie cirkví a

náboženských spoločností v ČR. Druhá kapitola – *Olázka tzv. sekt* – vypovedá o snahe autora objektívne pristúpiť k tomuto fenoménu prostredníctvom popisu niektorých charakteristických znakov a prejavov sekty a jej vzťahu k okoliu. V tejto časti autor podáva psychologickú analýzu pôsobenia siekt a zmiňuje sa o rozmanitých nebezpečenstvách, ktoré z toho pramenia.

Základ knihy však tvorí kapitola *Některé netradiční náboženské směry*, v ktorej autor podrobne popisuje deväť siekt, kultov a hnutí pôsobiacich na území ČR (dokonca zverejňuje i mená vedúcich predstaviteľov, kontakt na jednotlivé centrály a približný počet členov žijúcich v ČR). Za všetky treba spomenúť aspoň Svedkov Jehovových, Cirkev zjednotenia (munistov), Scientologickú cirkev, Hare Krišna hnutie, Rodinu, Sahadža jogu, rozenkruciánov či antroposofistov. Jednotlivé smery sú doplnené pre ne charakteristickým symbolom a ukážkou z ich literatúry.

Vo štvrtej kapitole *Hnutí Nového věku* sa autor pokúša obsiahnuť i toto také široké a nesúrodé hnutie. Posledná kapitola – *Orientace na současné náboženské scény* – sa snaží analyzovať príčiny vstupu do siekt, poukazuje i na možné nežiaduce následky, ktoré z toho plynú, avšak ponúka i východiská. Zaujímavá je autorova myšlienka zavedenia akéhosi všeobecného prehľadu o náboženských spoločnostiach do školských osnov na všetkých vzdelávacích stupňoch.

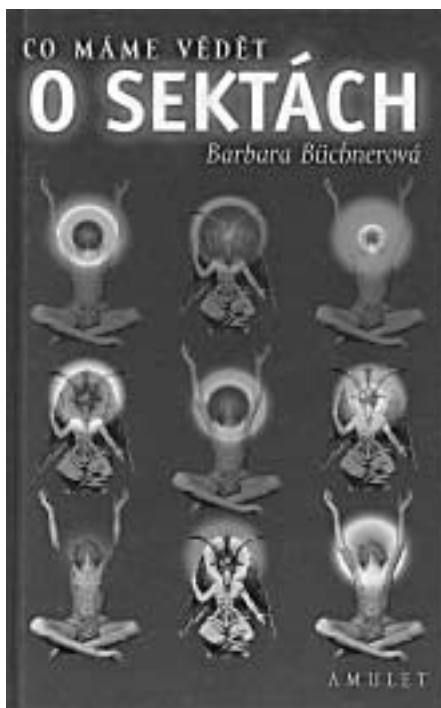
Celkovo možno o knihe povedať, že ide o veľmi prínosné a svojho druhu jedinečné dielo mapujúce túto oblasť v domacom prostredí, v ktorom sa autor, ako vidno, pohybuje veľmi fundovane a zasvätene, o čom svedčí aj skutočnosť, že publikácia obsahuje niektoré cenné informácie z prostredia siekt, kultov a rôznych náboženských hnutí, ktoré by nebolo možné získať, nebyť autorových osobných kontaktov s členmi týchto komunít. Ako tvrdí autor, dôvodom na napísanie tejto knihy bolo, aby študenti predmetu alternatívna religiozita mali základný študijný materiál. Kniha túto úlohu spĺňa a vďaka jej zrozumiteľnému štýlu je prístupná i pre širšiu verejnosť.

MIROSLAV LOJDA

BARBARA BÜCHNEROVÁ:

Co máme vědět o sektách

(Preklad M. Krečmer; vydalo nakladateľstvo Amulet, Praha 1999, 128 s.)

Nedávno obohatila náš knižný trh knižka *Co máme vědět o sektách*, ktorú napísala Rakúšanka Barbara Büchnerová, a ktorú v minulom roku pohotovo vydalo české nakladateľstvo Amulet (v nemeckom origináli vyšla pod názvom *Das Sektenfragebuch*; Verlag Carl Ueberreuter, Wien 1998).

Autorka v tejto publikácii neopisuje konkrétne sekty a ich učenie, ale zaujíma ju skôr typológia sekty, jej znaky a odlišnosti od cirkevného spoločenstva (prípadne, čo majú spoločné), typické vlastnosti vodcu sekty, špecifické znaky učenia sekty. Pred čitateľa kladie nástojčivé otázky dneška: prečo sú sekty nebezpečné, podľa čoho možno spoznať nebezpečnosť určitej skupiny, kedy treba byť ostražitý, ako sekty zaobchádzajú so svojimi členmi, kto sa nechá sektou polapiť a prečo vlastne ľudia sekty vyhľadávajú a vstupujú do nich, ďalej aké metódy sekty používajú pri získavaní nových prívržencov, ako vzniká a ako sa stupňuje závislosť od sekty a mnohé iné. Odpovede na tieto aktuálne otázky pritom odкрýva pre čitateľa veľmi prístupnou formou.

Ak by totiž v dnešnom období, keď ustavične pribúdajú ďalšie a ďalšie sekty či rôzne náboženské hnutia, chcel niekto

všetky sekty hoci i stručne opísať, tak by zrejme nestačilo napísať príručku, ale musel by vypracovať podrobný slovník alebo encyklopédiu. Preto možno len uvítať, že autorka veľmi vhodným a výstižným spôsobom opísala súčasný stav pôsobenia siekt. Sústredila sa najmä na zmeny, ktoré sú oproti 60. a 70. rokom badateľné, napríklad v metódach práce a získavania nových členov, alebo v miere ich deštruktívnosti.

Ako príklad hneď na začiatku uvádza sektu Davida „Yahwe“ Koresha, ktorej členovia počas obliehania jednotkami FBI spáchali dňa 20. apríla 1993 hromadnú samovraždu, pri ktorej zomrelo 59 mužov a žien a 18 detí. Autorka používa na ilustráciu zväčša príhody z nedávnej minulosti, o ktorých sme mohli čítať i v novinách.

Sama knižka je aj akýmsi minislovníkom cudzích slov, ktorých význam je pre záujemcu o problematiku siekt nevyhnutný (napr. sa v nej objasňuje význam slov „sekta“, „deštruktívny“, „fundamentalisti“, „dogmatický“, „iniciácia“, „okultný“, „psychomutácia“, „indoktrinácia“ atď.).

Cennou súčasťou knižky sú aj tri testy, pomocou ktorých sa dá zistiť, ako rozpoznať autoritársku sektu, či niekto patrí k ľuďom ohrozeným sektami, alebo či je život toho-ktorého človeka pred sektami v bezpečí.

Zaujímavý je i doslov českého odborníka na problematiku siekt PhDr. Zdeňka Vojtíška, ktorý opisuje súčasnú situáciu v Čechách, čo môže byť zaujímavé i pre nás, pretože kvôli dlhej spoločnej minulosti bol vývoj v tejto oblasti veľmi podobný aj na Slovensku. Doslov je doplnený o aktuálne a užitočné adresy inštitúcií a ľudí, ktorí sa zaoberajú bojom proti sektám a venujú sa pomoci ľuďom, ktorí sa chcú z nejakej sekty vymaniť, ďalej zoznamom kníh, ktoré sú vhodnou pomôckou pre tých, ktorí by sa štúdiu jednotlivých siekt chceli podrobnejšie venovať.

Napokon možno uviesť, že knižka (s tvrdou väzbou) má dostupnú cenu (odporúčaná cena je 136 Sk), ktorá vychádza v ústrety najmä mladým ľuďom a študentom, čo sú azda najväčšími vystavení zhubnému vplyvu rôznych siekt.

JÁN ŠTEKLÁČ

Knižnica

Rozmeru

Záujem o literatúru, ktorá sa zaoberá pôsobením siekt a nových náboženských hnutí a kultov, ustavične narastá. Aj v tomto čísle Rozmeru vám preto odpodručame viacero zaujímavých titulov:

1. W. GITT: *Hledání východiska – Náboženství – sekty – křesťanství* (Tandem, 1995);
2. H. KÜNG, H. BECHERT: *Křesťanství a buddhismus* (Vyšehrad, 1997);
3. H. KÜNG, J. CHING: *Křesťanství a náboženství Číny* (Vyšehrad, 1999);
4. M. WIDL: *Křesťanství a esoterika* (Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří, 1997);
5. H. KÜNG, H. VON STIETENCRON: *Křesťanství a hinduizmus* (Vyšehrad, 1997);
6. H. KÜNG, J. VAN ESS: *Křesťanství a islám* (Vyšehrad, 1998);
7. R. FRANZ: *Kříze svědomí* (Návrat domů, 1998);
8. V. ENGELHART: *Kto sú Svedkovia Jehovovi?* (Lúč, 1992);
9. KOL.: *Malý slovník sekt* (Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří, 1998);
10. J. PERRIMOVSKÝ: *Náboženství – původ, zkoumání, srovnávání* (Maticе cyrilometodějská, Olomouc 1998);
11. KOL.: *Sekty a nová náboženská hnutí – dokumenty Katolické církve z roků 1986 – 1994* (Zvon, 1997);
12. D. V. BARRETT: *Sekty, kulty, alternativní náboženství* (Ivo Železný, 1998);
13. D. BREESE: *Spoznaj znaky siekt* (Vydavatelství MSEJK, 1999);
14. R. SALVUCCI: *Zkušenosti exorcisty* (Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří, 1999).

Zájemcovia si niektoré z uvedených titulov môžu zakúpiť alebo na dobierku objednať na adrese:

Kníhkupectvo Jonatán,
Legionárska 2, 811 07 Bratislava 1,
telefonicky na čísle: 07/555 630 40,
alebo cez e-mail: jonatan@nextra.sk

Zoznam príspevkov uverejnených v Rozmere 1998 – 1999:

Alternatívna medicína:

- Všeobecný úvod (A. RAKÚS, 3/98)
Grofova transpersonálna psychológia (A. RAKÚS, 2/99)
Kineziológia – metóda jednotného mozgu (M. DVOŘÁKOVÁ, 3/99)
Tajomstvo pyramídy (S. LIBOVICKÝ, 4/99)

Anketa:

- Kto má moc zmeniť, čokoľvek sa deje? (A. MRÁKOVÁ, 4/99)

Astrologia:

- O čom svedčia hviezdy, alebo „lesk“ a „bieda“ astrologie (I. KAPIŠINSKÝ, 1/98)

Bhagwan Šrí Rajneesh (Osho):

- Rozmary Bhagwana Šrí Rajneesha (T. NOVOTNÝ, 3/98)

Damanhur – severotaliansky psychokult:

- Krásny nový svet (C. GOLDNER, 2/99)

Ezoterika:

- Verejné tajomstvá ezoteriky (D. PASTIRČÁK, 3/98)

Fotoreportáže:

- „Mierový“ koncert „divotvorcu“ Sri Chinmoya (B. RAKOVSKÝ, 1/99)
Manželka „mesiáša“ Muna v Bratislave (B. RAKOVSKÝ, 2/99)
Nič nového pod (ezoterickým) slnkom (B. RAKOVSKÝ, 3/99)
Medzinárodná konferencia vo Vysokých Tatrách (M. LOJDA, 4/99)

Hare Krišna hnutie (ISKCON):

- Oddaní modrého boha (M. PLANČÁROVÁ, 1/99)

Herbalife:

- Herbalife – klamlivá vidina mamony (J. KOTRČ, 4/99)

Hnutie Grálu:

- Posolstvo grálu – Abd-ru-shin (Z. VOJTÍŠEK, 3/99)
Posolstvo grálu – Persival Imanuel (M. DVOŘÁKOVÁ, 4/99)

Homeopatia:

- Homeopatia – veda alebo mýtus? (A. FRANC, V. BÍBA, 1/98)

Makedonová N. L.:

- „Nebeské poslanie“ N. L. Makedonovej (M. LOJDA, 1/99)

Mormóni:

- Cirkev Ježiša Krista svätých posledných dní (T. NOVOTNÝ, 1/98)

Munova sekta:

- Cirkev zjednotenia – munisti (A. BOTEK, 2/98)

New Age:

- New Age – sen zrodený z beznádeje? (D. PASTIRČÁK, 1/98)

Polemika:

- Verili prví kresťania v reinkarnáciu? (A. BOTEK, 1/98)
Boli prví kresťania vegetariáni? (A. BOTEK, 2/98)
„Skryté roky“ Ježiša Krista (A. BOTEK, 3/98)
Čo nasledovalo po Ježišom ukrižovaní? (A. BOTEK, 1/99)
Je Ježiš Kristus iba jedným z mnohých „guru“? (A. BOTEK, 2/99)
Je kresťanstvo iba jednou z ciest? (A. BOTEK, 3/99)
Blíži sa nový vek Vodnára? (A. BOTEK, 4/99)

Psychologické aspekty:

- Pokúšenia, ktoré sú v nás (J. KUBEK, 1/98)
Mohlo by sa to stať aj mne? (G. MARTINICKÝ, 1/98)

Psychotronika a biotronika:

- Psychotronika – zdanie a skutočnosť (V. ZIKMUND, 3/99)
Magické liečby... (V. ZIKMUND, 4/99)

Reinkarnácia:

- Je reinkarnácia skutočnosťou? (I. ŠTAMPACH, 1/98)
Eudia, bol som Kleopatrou! – rozhovor o tzv. spomienkach na minulé životy s MUDr. A. Rakúsom (B. RAKOVSKÝ, 2/98)

Rodina lásky (Deti Božie):

- Roztopašné Deti Božie (T. NOVOTNÝ, 3/99)

Rozhovory:

- Pravda sama nestačí – najčastejšie otázky pre S. Hassana (Preklad D. PERAŠÍN, 1/98)
Skrytá, ale pravá tvár siekt – rozhovor s MUDr. A. Rakúsom, predsedom Psychiatrickej spoločnosti Slovenskej lekárskej spoločnosti (B. RAKOVSKÝ, 1/98)
Budme svetlom a soľou – rozhovor s generálnym biskupom ECAV na Slovensku doc. J. Filom (B. RAKOVSKÝ, 2/98)
Nábor nie, misia áno – rozhovor s T. Gandowom, viceprezidentom Dialog Center International (B. RAKOVSKÝ, 3/98)
Nachádzajme pravé hodnoty – rozhovor s PaedDr. M. Holečkom, riaditeľom cirkevného odboru MK SR (B. RAKOVSKÝ, 1/99)
Obchodníci s ľudskou nádejou – rozhovor s MUDr. P. Remešom, psychoterapeutom Psychiatrickej liečebne v Prahe - Bohniciach (B. RAKOVSKÝ, 2/99)
Kráčajme po cestách Pánových – rozhovor s biskupom Mons. R. Balážom, predsedom Konferencie biskupov Slovenska (B. RAKOVSKÝ, 3/99)

Sahadža joga:

- Sahadža joga – kult „Božskej Matky“ (J. KUBEK, 4/99)

Scientologická cirkev:

- Fenomén zvaný scientológia (Z. VOJTÍŠEK, 2/98, 3/98, 1/99)

Sekty – úvod do problematiky:

- Sekty – fenomén na prahu 3. tisícročia (I. ŠTAMPACH, 1/98, 2/98)

Sekty vo svete:

- Sekty v Rusku (A. L. DVORKIN, 3/99, 4/99)

Svedectvá:

- Bol som medzi vyvolenými... (M. LUČENIČ, 2/98)
Most k slobode (L. GROMBIŘIKOVÁ, 3/98)
Čiernobiely svet – rozhovor s bývalou členkou Munovej sekty (B. RAKOVSKÝ, 2/99)
8 a 1/2 roka Svedkom Jehovovým – rozhovor s bývalou priekopníčkou Svedkov Jehovových (B. RAKOVSKÝ, 4/99)

Svedkovia Jehovovi:

- Kríza, ktorá pretrhla putá – výpoveď R. FRANZA, člena Vedúceho zboru Svedkov Jehovových v americkom Brooklyne (preklad D. PERAŠÍN, 2/98)
Služobníci Strážnej veže (T. NOVOTNÝ, 1/99)
M. Jackson a Svedkovia Jehovovi (P. VELECHOVSKÝ, 4/99)

Šrí Činmoj:

- Chuť kultu – Sri Chinmoy (T. NOVOTNÝ, 1/99, 2/99)

Transcendentálna meditácia:

- TM – cesta k dokonalosti? (D. PERAŠINOVÁ, 1/99, 2/99)

UFO:

- „Kontaktéri“ s mimozemšťanmi (J. KOTRČ, 3/99)

- Iné – rubriky: Biblické slovo, Múlniky dvoch tisícročí – dejiny vieroučných omylov, Report, Listáreň a Knižnica Rozmeru

Máte staršie čísla Rozmeru?

Záujemcovia o staršie čísla Rozmeru z rokov 1998 a 1999 majú ešte stále možnosť zakúpiť si ich, a to za zľavnenú cenu 25,- Sk za kus + poštovné. Číslo 1/98 už nie je, z čísiel 2 a 3/98 zostalo už iba niekoľko výtlačkov. Teda neváhajte, pretože aj ďalšie čísla čaká podobný osud!

Redakcia